tribuna

LIST ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: DRAGO COP, MIRO DVORŠAK, JANKO POPOVIČ, BOJAN SAMARIN, ZDRAVKO TOMAŽEJ IN DUŠAN VOGLAR. ODGOVORNI IN GLAVNI UREDNIK JANKO POPOVIČ. UREDNIŠTVO IN UPRAVA — LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 5 a — TEL. 31-102 TEKOČI RAČUN 600-70/3-567. ROKOPISOV NE VRAČAMO. LETNA NAROČNINA 200 DIN TISK ČASOPISNO PODJETJE »SLOVENSKI POROČEVALEC«

LETO VIII ŠT. 13
LJUBLJANA
19 [illegible] 1958

Zapostavljanje akademije

Medtem ko se študij na univerzi ureja z mrzlično naglico, ostaja na naših treh umetniških akademijah še vse pri starem. Beograd in Zagreb sta stvari v glavnem že uredila, le Ljubljana še spi...

Za beograjske in zagrebške umetniške akademije sta bila že sestavljena in tudi sprejeta posebna zakona. Ta podobno kot zvezni in republiški zakon o univerzi urejata študij na akademijah in mu določata organizacijske principe. Vse tri umetniške akademije — za glasbo, za igralsko in upodabljajočo umetnost — so v Zagrebu in Beogradu združene v enotno ustanovo z naslovom: Umetniška akademija. Ta se deli na oddelke, ki odgovarjajo posameznim prej samostojnim akademijam.

Toda ne le glede organizacijske strukture, tudi glede študija samega sta zakona v Zagrebu in Beogradu v glavnem že izvedena. Rečemo lahko, da je študij v Beogradu in Zagrebu v precejšnji meri že urejen. Žal pa tega ne moremo trditi za Ljubljano.

Reforma študija je na ljubljanski univerzi že močno v teku. le umetniških akademij ta proces še ni zajel. Tam še vse spi in čaka, da bo najprej sestavljen osnutek zakona o umetniških akademijah v Ljubljani.

Ceprav priznavajo, da so tudi na umetniških akademijah določeni, včasih celo zelo pereči študijski problemi, profesorji zaenkrat še ne dajejo nikakih pobud za njihovo reševanje. Čakajo pač na to, da bo sestavljen osnutek zakona. Svet umetniških akademij, organ družbenega upravljanja umetniških akademij, pa je razpadel in se ni sestal že prib. leto dni, odkar mu je umrl predsednik dr. Ferdo Kozak. Kako je to sploh mogoče pri nekem organu družbenega upravljanja???

Tudi študentska organizacija ni posvečala doslej študijskim problemom na umetniških akademijah skoraj nobene pozornosti. Komisija za družbeno upravljanje in strokovno študijsko problematiko pri univerzitetnem odboru ZŠJ je bila popolnoma zavzeta s sprejemanjem zakona o univerzi, s sestavljanjem in sprejemanjem univerzitetnega ter fakultetnih statutov, s problemi, ki se pojavljajo pri študijskih programih itd. Tako nikakor ni utegnila, da bi se temeljiteje pozanimala za probleme akademij in tudi drugih višjih šol v Ljubljani. Združenja na akademijah oziroma njihove študijske komisije pa tudi niso mogle opraviti kaj posebnega, saj so se vsi njihovi predlogi in vse njihove zahteve ustavljale ob zapreki: Počakajte, da bo izdelan osnutek zakona!

Tako vlada na naših umetniških akademijah neko nenaravno mrtvilo. Nihče ne poskuša urediti vsaj najenostavnejših problemov. Pač pa se vsak dan pojavljajo vedno novi in novi, v študij se vnaša vedno več nejasnosti, samovolje itd.

To je najbolj vidno na Akademiji za glasbo. Niti na enem izmed njenih šestih oddelkov ni nikakršnih študijskih programov. Študij se pač odvija — to si lahko mislimo — nekako iz dneva v dan, po zakonih — naključja. Vsak čas se pojavljajo nove študijske zahteve, nove zapreke in novi pogoji. Sprejemni kriteriji in sploh vsi študijski kriteriji se v večini primerov zelo menjavajo. V vsem tem pač ne moremo zaslediti kakršnekoli težnje po urejanju ali poenostavljanju študija.

Prav na tej akademiji so študentje že neštetokrat poskušali, da bi se stvari uredile, sestavili so vrsto predlogov, vendar nikoli še niso uspeli, ker manjka tista osrednja, načelna osnova, na podlagi katere bi se lahko pričel študij sistematično urejati, — zakon o akademijah.

Podobno kot na Akademiji za glasbo je tudi na ostalih dveh akademijah. Prav tako bi tudi tu bila potrebna revizija študijskih načrtov in programov ter študijskega režima. In tudi tu se zaenkrat ne da še ničesar doseči.

Študij na umetniških akademijah je za našo družbo prav tolikšne važnosti kot študij na kakšni drugi fakulteti ljubljanske univerze. Te akademije nam vzgajajo visoko usposobljene strokovnjake, ki bodo po končanem študiju močno posegli v naše kulturno življenje in ga tudi v veliki meri oblikovali ter usmerjali. Zato nam res ne more biti vseeno, kakšna bosta strokovna izobrazba in moralno politični lik študenta, ki bo zapuščal vrata umetniške akademije in stopil z vsemi svojimi ustvarjalnimi silami v sredo družbenega življenja.

Pravzaprav teh stvari niti ne bi bilo treba poudarjati in na novo premlevati, če bi bil študij na akademijah že urejen ali pa če bi se vsaj urejal. Tako pa je nujno, da se zavemo vsega pomena, ki ga umetniške akademije imajo za našo družbo, in vseh posledic, ki jih občuti skupnost zaradi neurejenega študija na ljubljanskih umetniških akademijah.

Počasnost pri sestavljanju osnutka zakona o umetniških akademijah v Ljubljani — pa naj je je kriv kdorkoli — gotovo ni le posledica objektivnih težav, ampak tudi nekaterih ovir povsem subjektivnega značaja. Zato lahko tako početje obsodimo, da je neodgovorno in da se ne ozira kdovekaj na družbene koristi.

Nujno je, da se osnutek zakona o umetniških akademijah estavi takoj, morda že do pričetka prihodnjega študijskeg aleta. Prav tako se nam zdi nujno potrebno, da se k temu sestavljanju pritegne tudi študente akademij, bodisi preko njihovega predstavnika v odmrlem svetu umetniških akademij, bodisi pa neposredno z nekim številnejšim zastopstvom.

Če se bodo stvari kaj kmalu premaknile z mrtve točke — in to upajmo, da se bodo — bodo tudi študentje morali trdo prijeti za delo in res temeljito pripraviti svoje predloge. Velikega pomena pri tem delu pa bo tudi čim večja povezava med študenti posameznih akademij, česar doslej ni bilo v zadovoljivi meri.

Udeleženci srečanja na avtocesti v brigadirskih oblekah

1800 študentov pod streho?

Stanovanja, študijski prostori, pa spet stanovanja... to so tožbe študentov, ki se ponavljajo že nekaj let z istim refretom. No, zadnje čase kaže, da se bo v prihodnjih dveh, treh letih marsikaj spremenilo. Študentsko naselje bo dokončno zgotovljeno, prav gotovo pa bo skončano tudi novo poslopje matematično filozofske fakultete. Ta je že vsa leta v zelo neprimernih prostorih in razdrobljena. Do letošnjega septembra naj bi bila zgotovljena III. faza del na novi stavbi filozofske fakultete, vendar vse kaže, da se bodo dela zavlekla. Finančna sredstva so sicer na razpolago, zato je toliko bolj čudno, kako da gradbeno podjetje Tehnika ni po predvidenem načrtu gradnje na tekočem z deli...

Če bo takšna praksa obveljala, potem se bo prav gotovo zavlekla že četrta faza, groba instalacijska dela v prihodnjem letu — stavba pa prav gotovo ne bo zgotovljena do predvidenega roka — leta 1960. Študentje pa bodo spet tisti, ki bodo morali čakati.

Povsem drugače je z izgradnjo Študentskega naselja, kjer so prvi načrti nastali že pred enajstimi leti. Leta 1948 so začeli z gradnjo prvih petih blokov. Takrat so se ogrevali za gradnjo Študentskega naselja v nizkih blokih, kasneje pa so se iz arhitektonskih vidikov odločili, da bodo nadaljevali gradnjo s stolpnicami.

V današnjih razmerah lahko sprejme naselje 1000 študentov, z dograditvijo stolpnic pa bi dobilo stanovanje še 700 študentov, tako da bi bila dokončna stanovanjska kapaciteta Študentskega naselja 1800 ljudi. Prav tako predvidevajo tudi gradnjo objekta za zdravstveno zaščito študentov za celotno univerzo in ne le za naselje — kot je bilo prvotno mišljeno. To bo zdravstveni center za študente, ki bo sicer nekoliko od rok, vendar je nujno potreben in bi morali nanj misliti že prej. Perspektivni plan razvoja naselja predvideva ob obronku naselja tudi stanovanjski objekt za uslužbence.

V prihodnjih letih nameravajo v okviru naselja zgraditi še 4 do 5 šestnadstropnih stolpnic. Morali pa bodo rešiti še nekatera vprašanja, kot gradnjo dvigal v stolpnicah, kar bi bilo povezano s precejšnjimi stroški. V naselju bodo tudi športne naprave za razgibanje.

Študentsko naselje bo dokončno zgrajeno v petih etapah. Prva — zgraditev petih stanovanjskih blokov — je bila zgotovljena pred štirimi leti, druga etapa — gradnja menze — pa bo končana letošnjo jesen. Predvidevajo, da bo tretja faza del — gradnja stolpnic in zdravstvenega centra — končana do 1960. leta. Četrta in peta etapa — zunanja ureditev naselja in gradnja stanovanjskega bloka za uslužbence naselja — nista tako obsežni, zato predvidevajo, da bosta zgotovljeni v krajšem času.

Prvi dve fazi gradnje naselja je financirala republika, za nadalnjo izgradnjo pa bodo dali sredstva v sklad za izgotovitev naselja okraji in občine. Ti bodo dali na razpolago sredstva za izgradnjo stanovanj za določeno število študentov, ki bi naj ta stanovanja tudi dobili. Vendar bi bilo to v primeru šibkejših občin, ki ne bi mogle nuditi takšnih sredstev, krivično. Zato bi bilo prav, da bi se kljub temu držali sedanjih kriterijev sprejemanja študentov v naselje.

Osnovna zamisel za gradnjo Študentskega naselja, prvih pet blokov, je nastala na oddelku za arhitekturo pri prof. Ravnikarju. Za gradnjo projekta menze so razpisali natečaj, najbolj odgovarjajoči projekt pa je izdelal ing. Štrukelj (Slovenija projekt). Prav tako je bil razpisan tudi natečaj za izgradnjo stolpnic in zdravstvenega centra.

Seveda ne bodo z dokončno izgradnjo Študentskega naselja in novega poslopja matematično-filozofske fakultete rešeni vsi problemi, saj so potrebe iz leta v leto večje.

Upamo, da se nas bo na V. mednarodnem srečanju zbralo še več

Letos že četrti

Vsako leto se zberejo v Ljubljani. Letos že četrtič. Stari znanci in novi obrazi. Uradni predstavniki, funkcionarji in ostali študenti, ki jih zanima naša nova Jugoslavija: Avstrijci, Alžirci, Belgijci, Burmanci, Angleži, Nemci, Grki, Italijani, Libanonci, Poljaki, Švedi, Tunizijci, Američani itd. Toda po nekaj dneh vse te razlike že ne obstoje več. Jezikovne meje so izginile — Burmanec govori srbsko in vsi se zabavamo nad njegovim poznavanjem srbskega jezika. Italijani lomijo slovenščino, Anglež se poskuša z nemščino, vsi pa se več ali manj posrečeno borimo z angleščino, ki je uradni jezik vsakoletnega mednarodnega srečanja v Ljubljani. Na sprejemih, izletih in privatnih pogovorih se to neprisiljeno vzdušje, ki vlada na seminarju, še izboljšuje in ko je seminarja konec, nam je žal, da se moramo že posloviti. Vsi pa si obljubljamo, da se bomo prihodnje leto zopet srečali v Ljubljani.

Zveza študentov Jugoslavije je v svoji mednarodni aktivnosti ves čas svojega obstoja dosegala lepe uspehe. Sodelovanje ZŠJ z drugimi študentskimi organizacijami, nacionalnimi unijami in mednarodnimi organizacijami na osnovi enakopravnosti, vzajemnega spoštovanja in razumevanja ne glede na politično in ideološko orientacijo je rodilo obilo sadov. Predstavniki naših študentov so aktivno sodelovali na številnih seminarjih, kulturnih in športnih prireditvah v inozemstvu. Pa tudi tuji študentje so se vedno v velikem številu odzvali na vabila Zveze študentov Jugoslavije oziroma jugoslovanske mladine. Spomnimo se samo številnih tujih brigadirjev na mladinskih progah in drugih delovnih akcijah jugoslovanske mladine. Pozneje so se tudi študentje udeleževali delovnih, kulturnih in športnih prireditev, ki jih je še posebej organizirala jugoslovanska študentska mladina.

Poleg teh oblik sodelovanja pa postajajo danes v študentskem svetu vedno pomembnejši najrazličnejši seminarji, ki jih prirejajo posamezne študentske organizacije. In v to vrsto sodelovanja spada brez dvoma tudi vsakoletno študentsko srečanje v Ljubljani.

Mednarodno študentsko srečanje v Ljubljani, ki ga vsak julij ali avgust že štiri leta zapored organizira Mednarodni odbor pri Univerzitetnem odboru Zveze študentov Jugoslavije, je namenjen študentom iz vseh delov sveta. Ta seminar je rezultat prizadevanj ljubljanskih študentov, da bi za nekaj dni zbrali v svoji sredi kolege z Vzhoda in Zahoda in v prijateljskem vzdušju razpravljali in izmenjali svoja stališča in nazore o političnih, gospodarskih, kulturnih in drugih vprašanjih, ki zanimajo mlade ljudi na svetu. Sam program seminarja nudi obilo možnosti za to.

Ko se je pred štirimi leti zbralo v Ljubljani prvič 27 predstavnikov iz desetih držav, so se lahko seznanili z geografijo Jugoslavije, visokošolskim sistemom pri nas, s politično in družbeno ureditvijo itd. Prvo srečanje je dalo organizatorjem tudi prve izkušnje in zato so srečanja postajala vsako leto kvalitetnejša in bolje obiskana. Organizatorji so spoznali, kaj tuje študente pri nas najbolj zanima in so zato temu primerno tudi sestavili program bodočih srečanj. Naslednje leto je bilo v Ljubljani že štirideset študentov iz dvajsetih držav. Na seminarju pa so predavali najvidnejši slovenski politični, kulturni in znanstveni delavci. Tudi lanskoletni seminar je bil po mnenju vseh zelo uspešen. Udeležili so se ga študentje iz skoraj vseh delov sveta. Prišli so tudi iz daljnje Kitajske in ZDA, Indije in Burme itd. Zanimivim in uspelim predavanjem o družbenem upravljanju naših visokih šol, o mednarodni politiki Zveze študentov Jugoslavije in njenih naporih za zbližanje nacionalnih študentskih unij, o socialnoekonomski skrbi za človeka v socializmu itd. so sledile živahne in odkrite diskusije brez političnih ali drugačnih predsodkov.

Letošnjim udeležencem so prireditelji srečanja pripravili štiri predavanja: po uspelem lanskoletnem predavanju o mednarodnih problemih so organizatorji tudi letos povabili na srečanje tov. MIRKA MILUTINOVIČA (svetnika pisarne predsednika republike), ki je udeležencem predaval o pomenu malih držav v mednarodnem življenju. Sledilo je predavanje profesorja ljubljanske ekonom-

(Nadaljevanje na drugi strani)

Pol milijona otrok na cesti

IV. Mednarodnega srečanja v Ljubljani se je udeležila tudi delegacija tuniških študentov. Zaprosili smo jih naj nam kaj povedo o šolah in študentih v njihovi deželi. Vodja delegacije nam je prijazno ustregel.

Kakor pri nas in v mnogih drugih deželah po svetu je tudi v Tunisu najvažnejše vzgojno vprašanje reforma pouka v najširšem smislu. Glavna naloga reforme bo prilagoditi učni program realnim pogojem, ki vladajo v deželi.

Kot za vse afriške dežele je tudi za Tunis značilno izredno majhno število šoloobveznih otrok, ki obiskujejo šolo. V najbolj razvitih predelih znaša ta odstotek 53 v zaostalih pa pade celo na 9 odstotkov. Zanimivo je, da je najmanjši odstotek ravno v najbogatejših predelih dežele. Vzrok za to je nomadski način življenja tamkajšnjih prebivalcev in raztresenost naselij, ravnotako pa tudi pomanjkanje učnih prostorov in učnega osebja. Tam pa kjer imajo šole se borijo z drugimi težavami: prenapolnjenost učnih prostorov (60 učencev v enem razredu ni nič posebnega) in pedagoški učni sistem, ki od šolarja zahteva n. pr. da pozna že po prvem letu vse štiri računske operacije. Pouk v ljudski šoli traja 30 ur na teden in skoraj ves ta čas polnijo otrokom glave s stvarmi, ki jih bodo le redko potrebovali.

Drug ekstrem proti kateremu se sedaj borijo in v katerega so zašli takoj po neodvisnosti je popolna arabizacija pouka v ljudskih šolah. Normalno in razumljivo je, da ima pouk arabščine kot materinega jezika priviligiran položaj. Na drugi strani pa je neizogibno potrebno da arabizacija pouka v šolah ni popolna. Pouk francoščine in drugih živih jezikov pa je zaradi zgodovinskih in drugih pogojev skoraj ravnotako potreben. Študij tehnike n. pr. si brez te predpostavke sploh ne moremo zamisliti. In tehnikov v deželi tako zelo primanjkuje.

V Tunisu znaša število mladih ljudi od 19—25. leta, ki so po svoji starosti sposobni za višjo vzgojo, 400.000. Vendar pa je med njimi le 2500 študentov, med njimi okrog 20 odstotkov deklet. To pomeni da pride na 160 mladih ljudi po 1 študent. Najbolj žalostno pa je, da v bližnji bodočnosti ni pričakovati kakega velikega izboljšanja.

Od 2500 študentov jih ostane v domovini le okrog 1100, vsi ostali pa odidejo na študij

(Nadaljevanje na 5. strani)

Prvi stiki v sprejemnem centru

Problemi v Južni Ameriki

Študentje in politika

Pravzaprav v nobeni izmed držav Južne Amerike do danes še ni bil izveden poizkus, da bi z anketo ali kako drugo statistično metodo analizirali različnost političnih simpatij med študenti in ugotovili, v koliko se te skladajo ali ne s simpatijami naroda kot celote. Zaradi političnega značaja študentskih gibanj v Južni Ameriki, pa bi bila taka analiza potrebna in niti ne preveč težavna. Politično orientacijo južnoameriških študentov lahko opazujemo v dveh oblikah, študentske organizacije lahko delujejo kot samostojne politične sile, ki imajo svoje specifične programe, kateri temeljijo na obstoječih socialnih in političnih pogojih, dogaja pa se tudi, da se ustvarjajo politične opozicije v samih študentskih organizacijah, kar prihaja do izraza na[illegible] univerzitetnih [illegible] Vendar pa najdemo le prvo obliko v vseh državah Južne Amerike.

Jasno je, da se študentske organizacije kot take ne morejo direktno vezati s političnimi partijami in da morajo njihovi politični principi temeljiti le na splošnih političnih koncepcijah. Kljub temu imajo študentske organizacije svoje karakterne poteze. Študentska politika je največkrat jasno usmerjena na levo in je vedno izredno nacionalistična in demokratična in včasih vsebuje nekatere poteze kreolskega političnega gibanja.

Dogaja se tudi, da kaka močnejša skupina v študentskem gibanju dobi tak vpliv, da lahko zavzame vodeče položaje in vsiljuje svoje nazore organizaciji v celoti. Tak primer je Bolivija, kjer je leta 1952 bolivijska univerzitetna konfederacija (CUB) sprejela nov program, v katerem lahko zasledimo vpliv Marksovih idej.

V mednarodni politiki pa je položaj, ki ga zavzemajo južnoameriške študentske organizacije položaj »tretje sile«, kar je naraven odraz prebujajočega se nacionalizma. Kot celota bi se južnoameriške študentske organizacije le težko pridružile katerikoli socialni in politični ideologiji, ki danes prevladujejo na svetu.

Splošni politični principi južnoameriških študentov poudarjajo tesnejše stike s preprostim ljudstvom in iskanje praktičnih oblik sodelovanja in združevanja delavskih in študentskih organizacij. Ta koordinacija v taki ali drugačni obliki obstoji v skoraj vseh deželah na kontinentu razen tam, kjer to preprečujejo diktaktorski režimi. V Urugvaju ima n. pr. federacija urugvajskih študentov direktne kontakte z različnimi delavskimi zvezami. V Boliviji obstoji sporazum med nacionalnimi delavskimi zvezami in študentskimi organizacijami, da si izmenjavajo svoje predstavnike na vsakoletnih kongresih. Pa tudi v Ekvadorju in Čilu obstojijo direktni in tesni odnosi med študentskimi federacijami in delavskimi zvezami.

Zveza med delavci in študenti nudi možnosti za skupna posvetovanja pred sprejetjem določenih pozicij v političnih vprašanjih in možnost vzajemne podpore pri demonstracijah, stavkah in drugih oblikah protesta. Študentje so že nekajkrat nudili delavskim zvezam pomoč pri njihovi vsakdanji aktivnosti — pomagali so jim pri izdajanju časopisov in dajali pravno pomoč in nasvete itd. Skoraj vedno pa študentje sodelujejo pri proslavah 1. maja.

Poleg svojih zvez z delavci pa so študentje povezani tudi z drugimi skupinami in organizacijami. Najbolj naravna zveza je seveda zveza s šolami, ki nudijo študentom v njihovi politični aktivnosti pomembno pomoč. Ta zveza obstaja v različnih oblikah: v nekaterih deželah so to le osebni kontakti, drugje pa si zamenjujejo predstavnike v svojih organizacijah ali pa ustvarjajo skupne organizacije.

Razen tega pa imajo študentje tudi stike — ki imajo včasih politični značaj — s takimi organizacijami kot so združenja univerzitetnih profesorjev, srednješolskih predavateljev in učiteljev itd. Zanimivo je, da tam, kjer profesorji nimajo svojih organizacij in študentje z njimi ne vzdržujejo drugih stikov kot tiste, ki jih imajo pri skupni univerzitetni administraciji, obstoji močno nezaupanje do profesorjev v celoti. Kljub temu pa so v Boliviji leta 1952 v tako imenovani »univerzitetni revoluciji« sestavljali komite za obrambo univerzitetne avtonomije skupaj predstavniki študentov in profesorjev.

V Braziliji je študentom uspelo navezati stike z večjim številom organizacij kot kjerkoli drugje. Brazilska nacionalna študentska unija je bila med ustanoviteljem Nacionalne fronte skupaj z Vojnim klubom, nacionalno organizacijo industrijcev, nekaterimi delavskimi organicijami in združenjem brazilskih znanstvenikov. Glavna naloga nacionalne fronte je obramba nacionalnih pozicij, posebno na ekonomskem področju.

Peru je med vsemi Južnoameriškimi deželami izreden primer — tu imajo študentske organizacije namreč direktne zveze s političnimi partijami. Posamezne študentske organizacije imajo svoje tako imenovane ideološke skupine, ki sodelujejo na splošnih volitvah in imajo svoje predstavnike v izvršnih komitejih strank.

Tudi med južnoameriškimi študenti se podobno kot drugod po svetu postavljajo vprašanje političnosti in apolitičnosti študentski gibanj. Nekateri menijo, da bi se delo študentskih organizacij okrepilo in izboljšalo, če bi pustilo ob strani vsa politična vprašanja, ki vnašajo v organizacijo nesporazume, in se v celoti posvetile praktičnim študentskim aktivnostim. Vendar pa je jasno, da nesporazumov in nesoglasij v študentske organizacije ne vnaša samo politika. In v resnici je v Južni Ameriki le malo skupin ki zagotavljajo antipolitičnost študentskih gibanj, to so le nekatere organizacije v Peruju in Columbiji, toda te skupine skoraj vedno predstavljajo študentje, ki pripadajo različnim vojaškim ali katoliškim organizacijam in so v vsakem oziru nasprotni idejam, ki so razširjene med ostalimi študenti. Ker so te skupine precej osamljene, njihov vpliv v študentskem gibanju ni posebno velik.

Ne smemo pozabiti, da razen teh bojevnikov za apolitičnost obstoji še veliko število pasivnih študentov, ki so v svojem bistvu morda apolitični. Za pridobitev teh je najvažnejša aktivna dejavnost organizacije in spretnost študentskih voditeljev.

V povojnem študentskem gibanju so se sprva, kolikor je bilo mogoče, izogibali političnih problemov in obravnavali le »praktične« probleme »študentov kot takih«. Ker pa se je na mednarodnih konferencah pojavljalo vedno večje število predstavnikov iz Azije, Južne Amerike in Afrike, ki predstavljajo organizacije, katerih dejavnost je v glavnem politična, so se udeleženci teh konferenc vedno pogosteje srečavali s problemi kolonializma, diktatorskih režimov in s tem v zvezi z nepoosrednimi univerzitetnimi vprašanji — univerzitetno avtonomije itd. Posebno južnoameriški študenti sploh ne delajo razlike med političnimi problemi, ki se tičejo študentov kot takih, in problemi, ki jih zadevajo kot državljane, oziroma ostalimi problemi, s katerimi sploh nimajo zveze. Tu se študentje čutijo svobodne in celo moralno primorane, da zavzamejo svoj odnos do vseh političnih problemov, ki še niso zadovoljivo rešeni. Iz istih vzrokov se študentje tudi močno zaposlujejg zunaj univerze v vseh vrstah socialne aktivnosti.

Lahko bi navedli mnogo takih primerov, ko študentje s svojimi akcijami posegajo v zunanjo politiko svojih držav. Med študenti v Južni Ameriki, posebno v Urugvaju in Braziliji, je močno gibanje proti nameravanemu južnoameriškemu vojaškemu paktu med nekaterimi državami Južne Amerike. Zanimivo je, da je to gibanje proti vojnim paktom dobilo tudi vso podporo drugega južnoameriškega študentskega kongresa. V Braziliji obstoji n. pr. tudi močno gibanje, ki nasprotuje izročitvi brazilskega otoka Fernado de Naronha v najem ZDA, ki naj bi na njem preizkušale svoje balistične izstrelke. Vse te in podobne akcije je povzročilo isto antimilitaristično razpoloženje. Kongres študentov Latinske Amerike je večkrat dal priznanje takim in podobnim akcijam in sprejel resolucije proti kolonializmu in vojnim agresijam. Taka pozitivna stališča južnoameriških študentskih organizacij do mednarodnih dogodkov pa upravičujejo njihove izjave in akcije, ki se nanašajo na dogodke, na katere niso neposredno vezani, n. pr. položaj študentov v Španiji, ob dogodkih na Madžarskem in Egiptu itd.

VELIKO DIPLOMANTOV

Poročilo, ki ga je prinesel časopis Rosa El-Youssef, navaja, da je lansko leto v Egiptu končalo študije 5.941 študentov. Zanimiva je razdelitev po fakultetah: 560 študentov je končalo umetnostne akademije, 1.075 ekonomijo, 1.712 pravo, 405 medicino, 625 tehniko, 317 filozofske fakultete itd.

Iz prijaznega Bohinja romajo pozdravi na vse kraje sveta

Gostje in domači: Ide Tito preko Romanije

No Womans Country

Naši bralci se gotovo spominjajo sestavka z naslovom Ženske naj zapustijo univerze, ki ga je napisal študent iz Ghane Willie Abraham. Kot posredno nadaljevanje gotovo ne bo nezanimiv prikaz, kako živijo študentke na eni izmed redkih univerz v Afriki, v Khartoumu v Sudanu.

V Khartoumu je edina univerza v Sudanu. Nahaja se na prostranem področju vzdolž Modrega Nila nekaj sto metrov od sotočja z Belim Nilom. Medicinska fakulteta je pomaknjena v mesto, dočim so poslopja veterinarske in agronomske fakultete razporejena v dolžini šestih kilometrov, vzdolž Nila. Okrog 850 študentov iz vseh predelov te prostrane dežele si tu nabira znanje za svoje bodoče delo in med njimi je skoraj dvajset odstotkov žensk. Ker je Sudan velika dežela, prinašajo študentje s seboj v Khartoum različne družbene in kulturne nazore, vendar prevladuje med njimi arabska kultura.

Že na samem začetku moramo poudariti, da skupna vzgoja fantov in deklet ni normalen pojav v sudanskem vzgojnem sistemu. Pravzaprav ni bilo na univerzi pred dvanajstimi leti še nobene študentke. Sudansko ljudstvo živi v družbeni ureditvi kjer tradicije, dobre in slabe, zelo težko umirajo. V tej družbi je še vedno živo trdno prepričanje, da je edina vloga žene v družbi, vloga matere in gospodinje. Dejstvo, da pripadniki obeh spolov sedijo skupaj v enem razredu, pomeni prelom s strogo tradicijo spolne segregacije, ki je ena izmed značilnih potez muslimanskega načina življenja. Univerza je eden izmed redkih krajev kjer je do določene mere svoboden kontakt med spoloma. Kljub temu pa se socialna struktura sudanske družbe jasno odraža na univerzitetnem življenju.

Mladina, ki je odrasla brez družabnega konktakta z drugim spolom, se ne more počutiti neprisiljeno, ko jo razmere nenadoma spravijo skupaj. Skupna vzgoja v Sudanu ima namreč določene meje: to je samo skupen obisk predavanj, morda slučajno kramljanje v odmorih med predavanji in pa še redkeje sosednji sedež v univerzitetni knjižnici. Celo na predavanjih se opazi ta razmejitev — dekleta avtomatično posedajo skupaj. Izmenjava idej in mišljenj med sudanskimi študenti in študentkami ni običajen pojav v njihovem univerzitetnem življenju. Boječnost in sramežljivost pride tu v odnosih med spoloma izredno do veljave. Namesto šale in veselja vlada na univerzi nekakšen svetniški duh.

Nogomet, hockey, košarka in tenis so med sudanskimi študenti najbolj priljubljeni. Gotovo je, da bi prisotnost žensk na tekmah vzpodbudila tekmovalce, vendar ne glede na dejstvo, da se ženske v Sudanu ne ukvarjajo s športom, se športnih prireditev ne udeležujejo niti kot gledalke. Po predavanjih se porazgubijo v svoje sobice in ostanejo tam do sočnega zahoda, ko odidejo v čitalnice, kino ali klube. Njihova edina zabava je plavanje, vendar je tudi ločeno od ostalih.

Študenti obeh spolov preživljajo svoj prosti čas v študentskih klubih, toda tudi tu je nekaj nenavadnega, če študent in študentka zaupno kramljata. Če pride do pogovora, potem je to izključno akademska snov. Plesnih prireditev ni in dramske skupine imajo velike težave, če hočejo pridobiti kako študentko za žensko vlogo, tako da morajo te vloge pogosto sprejeti študenti.

Sovzgoja je torej nepopolna. Toda bila bi velika napaka, če bi za vse to dolžili samo ženske. Žensk na univerzi je zelo malo in družbene navade in običaji so proti njim. Javno mnenje je sovražno ženski, ki opravlja kakršenkoli posel, ki ima zvezo z javnostjo. Študentke pa niso samo pod pritiskom javnega mnenja, temveč trpijo tudi zaradi staromodnih navad na univerzi, ki so še vedno v veljavi. Na festivalih, ki se vršijo na področju univerze so študentje že večkrat izžvižgali ženske skupine, ki so hotele nastopiti. Nek tuj novinar je imenoval Sudan »no woman's country«, se pravi deželo, kjer ženske nimajo nobenih pravic.

Tudi v študentski organizaciji nimajo študentke svoje predstavnice. Le včasih se zgodi, da izvolijo kako študentko kot člana za letno skupščino. Na vseh mednarodnih konferencah so sudanske delegacije vedno brez ženskih delegatov oziroma prevajalcev.

Sudanska ženska je žrtev družbenih nazorov, ki trdijo, da je edina korist ki jo daje družini, njena ženskost. Moč teh nazorov je tako velika, da so bile celo nekatere izobražene žene prisiljene sprejeti svoj tradicionalni status — in to priznati celo kot zdravo ideologijo. Namesto revolucionarne dejavnosti sprejemajo kompromis s preteklostjo, katero v svojem srcu gotovo ne priznavajo.

S tem v zvezi ne smemo pozabiti, da je v Sudanu skrb za življenjska sredstva moška stvar in da bi bilo sramotno za hčerko, sestro ali ženo, če bi si z zaposlitvijo služila denar. In vse to zaradi tradicij! Vendar je med spremembami, ki jih je prinesel čas, opaziti napredek tudi na tem področju, vedno več je žena, ki se zaposlujejo in služijo svoj kruh.

Vse to velja seveda le za tista dekleta, ki so bila vzgojena v muslimanskem okolju. So pa tudi v Sudanu študentke, ki so bile vzgojene v manj tradicionalnem okolju, oziroma tiste, ki niso muslimanke. To so zelo redke emancipiranke. Vendar si tudi te ne dovolijo več kakor igranje tenisa s svojimi moškimi tovariši. Vendar pa so dejanske razlike med njimi in ostalimi študentkami pri sodelovanju v univerzitetnem življenju zelo majhne.

Ta temna slika v življenju sudanskih študentk pa ne bi bila pravična, če ne bi omenili, da se te trudijo kakor najbolje vedo in znajo, da bi premostile ogromne razlike, ki vladajo med možem in ženo v sudanski družbi. Na univerzi se kljub vsemu vendar porajajo drugačni odnosi in če je bilo pred nedavnimi še pohujšljivo, ako je študent peljal svojo kolegico v kino, danes ni to nič več posebnega. To je dokaz, da bi se dalo v tej smeri storiti še mnogo več, če se le ne bi študentje tako bali javnega mnenja.

Številne študentke so vpisane na umetnostne akademije. Nekatere študirajo čiste znanosti, druge midicino in celo vrata pravnih fakultet jim niso več zaprta. Ni pa deklet na tehničnih fakultetah, veterini in agronomiji. Vse te študentke s svojo vzgojo na univerzi in poznejšo dejavnostjo približujejo tisti dan, ko bodo sudanske žene dobile enakopravnost. Združenje akademsko izobraženih žena, ki je bilo ustanovljeno pred šestimi leti, ima pri tem stremljenju veliko vlogo. Nekatere žene opravljajo celo zdravniški poklic, druge so profesorice v gimnazijah. In prav sedaj pričakujejo, da se bo vrnila s študija v tujini prva žena, ki bo predavala na univerzi. Največ žena pa je zaposlenih v državnih uradih.

Sovzgoja na sudanskih univerzah bo nujno omejena do tistega časa, ko bo sudanska družba v celoti priznala žensko enakopravnost in omogočila, da dokažejo svoje sposobnosti.

Pomlad na Finskem

Pomlad pride na Finsko, tako zatrjujejo študentje, šele takrat, ko se prične vsakoletni študentski kulturni teden v Helsinkih. Od 1944. leta prinesejo finskim študentom novico o pomladi ne daljši in toplejši dnevi, pač pa študentski časopisi in revije, ki s svojo oživljeno dejavnostjo naznanjajo bližino kulturnega tedna.

Pred štirinajstimi leti je bilo na Finskem še vse drugače. Koncu borbe proti Sovjetski zvezi je sledila splošna intelektualna izčrpanost ter praznina in ko se je pričela obnova, je postalo jasno, da z materialno obnovo še ni vse končano.

Prav študentje so bili tisti, ki so prvi, po svojih močeh, začeli prispevati k ureditvi povojnega intelektualnega življenja na Finskem. Ustanovili so organ, ki se sedaj imenuje kulturni komite Finske nacionalne študentske zveze (SYL) in ki si je prizadeval zbrati okrog sebe čimveč študentov lepih umetnosti, glasbe, literature itd. Ker so spoznali, da je edina zdrava osnova za ustvarjalno delo med študenti resničen interes v kulturni aktivnosti, je komite pridobil študentom posebne olajšave za koncerte, gledališča, razstave in dal pobudo univerzitetnim oblastem, da so pričeli s posebnimi kurzi in predavanji o stvareh, k študente še prav posebno zanimajo.

Vse to je bil sicer napredek, toda treba je bilo storiti še več, da bi vzpodbudili posameznike, ki naj bi se aktivno in ustvarjalno vključili v to gibanje. Da bi to dosegel, je kulturni komite, komaj tri mesece po svoji ustanovitvi, priredil prvi nacionalni kulturni teden in s tem vpeljal novo tradicijo v življenje finskega študenta. Glavna ideja tedna je bila, dati študentom vzpodbudo za medsebojno tekmovanje in jim omogočiti, da svoja dela pokažejo občinstvu in odgovornim kritikom. Med tednom delujejo sekcije za poezijo, prozo, svoje predstave imajo glasbeniki in recitatorji, študentje upodabljajočih umetnosti in fotoamaterji prirejajo razstave itd. Posebna pozornost je namenjena tudi študentskemu tisku. Letos je bila v gledališču tudi prvič na programu študentska opera.

Seveda je težko pravično in nepristransko oceniti vse te dogodke, toda študentje dobro vedo, da tekmovanje samo po sebi ni najvažnejša stvar. Spoznali so, da je celo v intelektualni dejavnosti važnejše sodelovanje kot pa pehanje za prvimi mesti in nagradami.

Mnogo je mladih, priznanih finskih pisateljev, pesnikov in glasbenikov, ki so bili zmagovalci na takih tekmovanjih. Letošnjo glavno dramsko nagrado je dobil na primer avtor s francoskim imenom Pierre Froid, za katerega so mislili, da je nek malo znan francoski avtor. Ta je tekmoval s takimi imeni, kot so Eugene O'Neill, Albert Camus, Salacroux itd. Ob koncu igre pa so bili gledalci prijetno presenečeni, ko so zvedeli, da je avtor igre eden izmed nastopajočih igralcev. Nekaj dni pozneje je bila njegova igra sprejeta v repertoar finskega narodnega gledališča.

Med sprejemom, ki ga je za udeležence seminarja priredil OLO Ljubljana

Letos že četrti

(Nadaljevanje s 1. strani)

ske fakultete ing. ALBINA ORTHABERJA o socializmu in življenjskem standardu. Kot zelo uspelo predavanje pa tudi lahko smatramo prikaz tovariša BLAŽA VREČKA, predsednika Univerzitetnega odbora Zveze študentov v Ljubljani o delovanju in strukturi naše študentske organizacije. Temu predavanju je sledila dolga in zanimiva diskusija o študentskih problemih v posameznih deželah. Živahen odziv na to predavanje naj bo morda znak prirediteljem, da v bodočih srečanjih bolj poudarijo študentske teme, ker le-te udeležence najbolj zanimajo in jih obenem tudi najbolje poznajo. Zadnje predavanje je imel urednik našega lista, tov. JANKO POPOVIČ, o pomenu študentskega tiska.

Med bivanjem v Sloveniji so bili udeleženci seminarja na več krajših in nekaj enodnevnih izletih. Obiskali so nekatere partizanske kraje in spomenike poleg drugih turističnih zanimivosti. Srečanje je bilo kakor vsako leto zaključeno z obiskom Ankarana, obmorskega letovišča ljubljanskih študentov pri Kopru.

Izjave udeležencev iz leta v leto dokazujejo, da potekajo ljubljanska srečanja tako, da bi lahko služila za primer, kako izboljšati odnose med mladimi ljudmi iz vseh dežel. Vzdušje, ki je vladalo na seminarju, je omogočilo vsakemu, da je govoril popolnoma neprisiljeno in svobodno. Mladi ljudje so se prepričali, da imajo enake probleme in enake cilje, čeprav govorijo različne jezike in jih ločijo tudi druge razlike. In ti mladi ljudje niso samo državljani prihodnosti, ampak tudi predstavniki svojih narodov. V veselem vzdušju, ki je vladalo ob koncu seminarja, pa so se udeleženci strinjali z izjavo, da bi bilo dobro, če bi se tudi politiki večkrat sestali v takem vzdušju in prisrčno obravnavali mednarodna vprašanja kot je bil to primer na srečanju v Ljubljani.

Take in podobne izjave dokazujejo, da je naše vsakoletno srečanje v veliki meri doseglo svoj namen — prispevati svoj delež k spoznavanju in razumevanju med narodi.

Festivalu na rob

Pravzaprav je minilo že precej časa, odkar so se v Ljubljani prvič oglasile festivalske fanfare in oznanile pričetek prvega Ljubljanskega festivala. Njegove prireditve so v naših časopisih našle vedno dovolj navdušenih občudovalcev ali vsaj prizanesljivih ocenjevalcev, čeprav nas marsikaj na naših festivalih bode in razburja. Posebno na letošnjem.

Ne moremo reči, da nas moti kvaliteta festivalskih prireditev. Te so v glavnem dobro izpeljane in nam nudijo precej umetniških užitkov. Seveda zaide na festivalski oder tudi kakšna predstava, ki ni ravno na najvišji ravni — toda s tem moramo računati povsod, kjer prirejamo tako heterogene predstave pod nekim skupnim naslovom. Toda v te probleme se ne mislimo spuščati, ker se nam zdi, da bi bila neka zapoznela kritika posameznih festivalskih prireditev pač brezuspešna in zato brezsmiselna.

Spregovorili bomo raje o tistem, kar nas je motilo že pri lanskem festivalu, posebno pa še pri letošnjem in nad čemer bomo godrnjali verjetno tudi še pri prihodnjih festivalih. To je tisti značilno slovenski problem — problem repertoarne politike.

Kakor že prejšnji festival je bil tudi letošnji bogat na glasbenih prireditvah. Tudi če upoštevamo samo vokalne in instrumentalne večere, ki so se zvrstili v festivalskih dneh, ne moremo mimo te ugotovitve.

Ti večeri so imeli močan komorni poudarek, ki je nekoliko bolje zazvenel v preddverju Križank kakor pa v festivalski dvorani, je pa kljub temu pritegnil le razmeroma ozek krog obiskovalcev in ljubiteljev. Če prav tem večerom nikakor ne moremo odrekati umetniških uspehov, jim lahko očitamo, da prav zaradi svoje ozkosti niso izpolnili festivalskih pričakovanj.

Maksim Sedej: Pri mizi

Med dramskimi in operními prireditvami smo naleteli na nekaj »starih znancev«, kakor se temu pravi. Prodano nevesto smo lahko na letošnjem festivalu spet gledali kar trikrat, »priljubljene in zabavne« (besede prirediteljev) Primorske zdrahe pa so bile spet dvakrat na festivalskem programu. Ti dve predstavi sta si skupaj z Labodjim jezerom, izgleda, že dodobra utrli pot na festivalske deske, medtem ko si nekaj drugih predstav še prizadeva, da bi si tudi pridobile mesto na železnem repertoarju našega festivala. Tako bo na prihodnjem festivalu po vsej verjetnosti spet Sokrat (z vsem spoštovanjem: nekaj odličnega! Vendar...), Aida (ki je za Mariborčane lep uspeh, vendar se nam ob tej uprizoritvi venomer vsiljuje besedica »naivno«) itd.

Marsikdo se je verjetno že vprašal, kaj bo Ljubljanski festival s tako utrjenim, stalnim programom, kaj hoče z njim pravzaprav doseči. Res, Dubrovniške letne igre prirede vsako leto Hamleta in še nekaj podobnih ustaljenih del, po njih so tudi postale znane in slavne po svetu. Toda — mar misli Ljubljanski festival zasloveti s Prodano nevesto???

Zdi se nam, da se kljub že nekajletni tradiciji Ljubljanski festival še vedno lovi z najosnovnejšimi načeli, po katerih naj bi deloval.

Menda je bilo prirediteljem že od vsega začetka jasno, da festivalske prireditve v Ljubljani ne morejo računati preveč na neljubljansko oziroma neslovensko publiko. Takšna posebnost — pravzaprav turistična atrakcija — kot so razni festivali velikega in celo svetovnega formata drugod, ljubljanski ne bo nikoli postal. Zato bi bilo nesmiselno, naravnost škodljivo, če bi skušali hlastati za čem podobnim.

Festivali so bili in bodo še vnaprej popularizacija kulture, kulturnega ustvarjanja in prizadevanja. Na svoje prireditve skušajo poleg rednih obiskovalcev kulturnih prireditev privabiti tudi čimveč tistih, ki se v slovesnih koncertnih in gledaliških dvoranah počutijo neudobno, tesno.

Ko se ljubljanski festival loteva te naloge, bi moral upoštevati, da je njegovo »področje« pravzaprav večinoma le publika iz Ljubljane in njene ožje okolice. Če hoče ustanova, kot je Ljubljanski festival, res dostojno in uspešno opravljati svoje kulturno poslanstvo, ne more svoje publike s festivala v festival pitati z vedno istimi predstavami.

Repertoar je problem, ki je močno aktualen v vseh naših gledaliških hišah. Zato ni nič čudnega, če se v nekoliko drugačni in očitnejši obliki pojavlja tudi pri delu Ljubljanskega festivala. Ker je tako rekoč tako splošen, tudi izgleda, da je nerešljiv.

Morda pa niti ne gre toliko za nerešljivost problema, kakor bolj za okostenela načela ljudi, ki vodijo festivalsko repertoarno politiko. Saj nam je povsem nerazumljivo, zakaj se ni v razmeroma bogati sezoni 1957/58 našlo za festival več večjih koncertnih prireditev, predvsem pa nekaj novih opernih in baletnih predstav.

Spregovoriti a moramo še o nečem drugem, za prireditelje nič bolj laskavem in razveseljivem. Dejstvo je, da vse do letošnjega festivala nobena prireditev, vključena v festivalski program, ni bila festivalska v pravem in polnem pomenu besede. Tudi za letošnje prireditve velja isto — z izjemo Ukročene trmoglavke in Sokrata. Pri teh dveh predstavah smo opazili res nekaj razveseljivih teženj, da bi ne ostali le na ravni običajnih, že kar banalnih predstav na prostem, ampak da bi se čimbolj zlili z naravnim festivalskim okoljem.

Venomer na vsa usta vpijemo, kakšno čudovito okolje in ozadje so naše Križanke. Včasih dobimo celo že občutek, da je ljubljanski festival pravzaprav zaradi Križank. V resnici bi pa bil lahko kjerkoli, na Bregu ali pa na Rožniku. Tako malo imajo namreč festivalske prireditve zveze s Križankami.

Festival, ki se odvija v nekem mestu in si po njem tudi nadene ime, mora najti s tistim mestom, z njegovimi lepotami in posebnostmi čim ožji stik. Znati jih mora izkoristiti in s tem povečati svojo vrednost ter obenem tudi lepoto okolja. Priznamo lahko, da to ni enostavno, vendar bi se naši prireditelji lahko marsičesa naučili pri drugih podobnih prireditvah.

Pri prirejanju predstav na glavnem odru, v tako imenovanem festivalskem amfiteatru, bo treba rešiti še kopico problemov. Od te rešitve bo v veliki meri tudi odvisen uspeh bodočih festivalov. Prijetna novost je bila letošnja prireditev koroških madrigalistov v Preddverju Križank. Vendar bi ta večer bil lahko še mnogo toplejši in neposrednejši. Novo izbranim festivalskim delom primerno bi morali prireditelji poiskati še druga prizorišča, morda kje na bregu Ljubljanice, nekje v starem delu mesta, na Gradu itd.

Če bi obiskali tovariše, ki delajo pri Ljubljanskem festivalu, bi nam gotovo znali našteti vrsto problemov, težav in ovir, zaradi katerih so ljubljanski festivali zaenkrat še tako polni najrazličnejših pomanjkljivosti. Vse to je v naši javnosti že davno znano in tudi publicirano. Vendar smo mnenja, da povsem taki, kot so bili ljubljanski festivali doslej, posebno pa letošnji, poslej ne bodo mogli več biti. Kljub vsem težavam se bo treba potruditi, da bodo ljubljanski festivali zaživeli neko novo življenje in da bodo res dostojno reprezentirali ne le ljubljansko, ampak tudi vse slovensko kulturno ustvarjalnost.

Črni kontinent na belem platnu

Afrika — skozi stoletja poznana kot »Črni kontinent« — je še danes kljub potovanju številnih filmskih ekip po afriškem kontimentu pojav, ki ga prebivalstvo Evrope in Amerike le redkokdaj razume. Skomercializirani film je ustvaril na platnu Afriko, ki je tako daleč od stvarnosti kakor so daleč od stvarnosti pripovedke popotnikov devetnajstega stoletja. Nezmožni, da bi razumeli jezike in navade afriških narodov in plemen, filmski tehniki tudi niso bili sposobni prikazati Afričane kot ljudi, ki imajo enake probleme in radosti kot ostali prebivalci zemlje. Zato so raje uporabljali Afriko kot eksotično ozadje, kot naravni vrt divjih zveri in njihovih prebivalcev.

Vlogo Afrike v svetovnem filmu so določale velike tuje filmske družbe, predvsem iz Zahodne Evrope in Amerike. Posebno in skoraj edino pozitivno vlogo so med temi družbami igrale majhne filmske ekipe, ki so jih gmotno podpirale vlade, muzeji, univerze ali pa redki posamezniki.

Že takoj v začetku so filmske družbe hitro opazile komercialne možnosti izkoriščanja takih pravljičnih sižejev. Haggardove zgodbe o beli kraljici, ki vlada nad afriškimi plemeni, o Salamonovih rudnikih ipd. so bile in so še neizčrpna snov različnih filmskih družb, ki jo izkoriščajo prav do današnjih dni.

Skomercializiran film seveda tudi ni spregledal živalskega bogastva Afrike, ki so ga v mnogih filmih obravnavali resneje in z večjim spoštovanjem kot pa njene človeške prebivalce. Spomnimo se samo znane serije filmov o Tarzanu, ki se je začela leta 1918 in se nadaljuje še danes. M. Johnsonov živalski ep pa dandanes nadaljuje Walt Disney.

Naj gre za živali ali domačine, formula, ki jo uporabljajo avtorji scenarijev za ene in druge filme, ostane skoraj vedno ista. Za filme o Afriki so bile sprejete nekatere konvencionalne ideje, katerim prilagajajo Afriko, njene ljudi, navade, okolje itd. Ne primeri se redko, da so živali, ki jih vidimo, sicer res posnete v afriški prirodi, da pa so sem pripeljane iz kakega živalskega vrta, in noše, v katerih nastopajo, oziroma največkrat plešejo domačini, da so zamišljene in napravljene v modnih ateljejih Hollywooda in drugih filmskih centrov.

Poleg skrbi za to izmišljeno in p[illegible] na imajo filmski ustvarjalci še druge skrbi. Afričani morajo biti nam mreč v filmih prikazani kot ljudje, ki so jim potrebni varuhi, da jim pomagajo v njihovi nevednosti in zaostalosti. Afričani so v filmih ali preprosti in naivni in zato potrebujejo posebno skrb, ali pa hudobneži, zaradi katerih mora biti na svetu policija itd. Beli heroji v teh filmih so prikazani kot »utelešenje civilizacije« ali pa bolj preprosto kot »prijatelji črnih ljudi«.

Prvi film, ki je pričel bolj ali manj uspešno obravnavati afriške probleme, je nastal leta 1943 v Angliji in ima naslov Mož dveh svetov. Film pripoveduje zgodbo o črnskem skladatelju in komponistu, ki se je po 15 letih uspešne kariere v koncertnih dvoranah, vrnil domov med svoj narod. Ob vrnitvi ugotovi, da so njegovi rojaki v oblasti vaškega vrača. Film je zgrajen na spopadu med povratnikom in vračem, v katerem zmaga prvi. Ta film so kljub številnim pomanjkljivostim tudi črnski časopisi sprejeli kot prvi korak, ki naj bi pripeljal do preloma s tradicijo in prikazoval Afričane z dolžnim spoštovanjem in simpatijo.

Od takrat pa do danes lahko kljub številnim Mogambom in Belim doktorjem vidimo tudi filme, ki obravnavajo življenjska vprašanja afriških domačinov (Joči ljubljena dežela). In prav sedaj snemajo v Afriki devet filmov, od katerih bo gotovo vsaj eden prelomil neslavno tradicijo.

Janez Bernik: Čeri

Hirošima - zgodovinsko mesto

Prav v dneh, ko je nova vojna napetost v severnoafriških in arabskih deželah dosegla svoj višek, prejemamo Slovenci dvoje knjig, dvoje živih pričevanj o strahotah in zverinstvih vojne. Mladim levom, roman o ljudeh, ki jih je vojna strla, se pridružujejo še veliko strahotnejši dnevniški zapiski nekdanjega primarija hirošimske poštarske bolnice in sedanjega direktorja bolnišnice Tešim v Hirošimi, člana raziskovalne komisije za posledice atomske vojne, dr. Mičikika Hačija.

6. avgusta 1945 je atomska bomba razdejala njegovo mesto in uničila tisoč življenj. Med bolniki — čeravno lažjimi — je bil tudi avtor dnevniških zapiskov, ki so kasneje izšli v knjigi in postali najzanimivejši dokument tega velikega dogodka, ki je pretresel svet. A ne le dokument. Dnevnik dr. Hačija je vse več kot golo dokumentarno pričevanje. Ne pripoveduje nam le o dogodku kot takem in o tragični usodi ranjencev, pač pa s prizadevnim nizanjem podob tudi zna poustvariti vzdušje celotnega dogajanja in tako silovito, neposredno, skoroda umetniško živo obsodi vojno in uničevanje človeškega rodu s takimi sredstvi, kot je atomska vojna. Hirošima zaradi izrazitih pripovednih kvalitet, zaradi jezikovne izbranosti in ideje premosmernosti, ki jih vsebuje, zasluži ime romana — romana, ki niti za hip ni skušal biti roman in je sleherna beseda v njem odraz resničnega dogodka.

Dr. Hačija sam in vsi, ki v tem delu sodelujejo kot poglavitne ali stranske osebe, so samo simbol najbolj krvavega in nečloveškega umora po končani II. svetovni vojni in ob tem tudi strašno svarilo za vnaprej. **V. K.**

Dhanpat Raj Srivastav:

DECEMBRSKA NOČ

Halku je vstopil in rekel svoji ženi: »Sahna je prišel. Daj mi denar, ki ga imamo pripravljenega za plačilo. Na nek način se ga moram rešiti.«

Muni je pometala. Obrnila se je in odgovorila: »Imava samo tri rupije. Če daš te, kako si boš kupil odejo? Kako misliš vzdržati v decembrskih in januarskih nočeh na polju? Reci, da boš plačal, ko bo končana žetev. Sedaj nimava denarja.«

Halku je nekaj časa okleval. December je pred vrati in brez odeje ne bo mogoče spati na polju. Toda Sahna tega ne bo hotel razumeti. Grozil bo in psoval. In če navsezadnje le zmrzne, nič ne de, se bo vsaj rešil vseh muk in nadlog. Ko je tako premišljeval, je premaknil svoje težko nerodno telo bliže k ženi in se ji pričel dobrikati: »Daj mi vendar denar. Na vsak način se ga moram rešiti. Odejo si bom že preskrbel na kak drug način.«

Muni se mu je odmaknila in srdito odgovorila: »Na kakšen drug način si boš preskrbel odejo? Daj, povej, kaj boš napravil? Ali ti bo odejo kdo podaril? Pomisli samo, koliko je dolgov, ki jih ne moreva plačati! Povej mi, zakaj ne pustiš zemlje? Garaš kakor živina in kadar pride žetev, plačuješ dolgove in vse ostalo. Vse gre k vragu. Kakor da smo se rodili samo za to, da plačujemo dolgove. Rajši pojdi za dninarja. Sita sem takega kmetovanja. Denarja ti pa zagotovo ne dam.«

Halku je odvrnil z mračnim glasom: »Torej naj zopet požiram psovke?«

Muni je vskipela od besa: »S kakšno pravico nas psuje? Kakšno oblast pa ima nad nami?

Toda ni še popolnoma izrekla stavka, ko so se ji namršene obrvi povesile. Okrutna resnica Halkuovih besed se ji je režala v obraz kakor divja zver.

Vzela je denar s police in ga potisnila Halkuu v roke: »Pusti to kmetovanje. Če boš odšel med dninarje, bova vsaj v miru lahko pojedla svojo skorjico kruha. Nihče več nama ne bo imel kaj groziti. Čudovito je to tvoje kmetovanje. Saj si tudi sedaj dninar in kar zaslužiš vržeš nazaj na polje, nazadnje ti pa še groze in te psujejo.«

Halku je vzel denar in potrt odšel ven, kakor da nosi v rokah svoje lastne srce. Spomnil se je, kako je varčeval in si pritrgoval od ust, preden je spravil vkup te tri rupije za odejo. In danes jih bo izgubil. Z vsakim korakom se mu je glava vse bolj povešala pod bremenom bede.

*

Mračna decembrska noč. Še zvezde na nebu so zamrznile. Na meji svojega polja je pod šotorom iz listja sladkornega trsa drhtel Halku, ležeč na postelji iz bambusovih palic, zavit v staro, grobo tkano ponjavo. Pod posteljo je njegov zvesti pes Džabra stisnil glavo med noge in puhal od mraza. Nihče od njiju ni mogel zaspati.

Halku je potegnil svoja kolena do brade in rekel: »A, Džabra, te zebe? Ali ti nisem dejal, da ostani na slami v kači? Zakaj si prišel sem? Sedaj zmrzuj, ne morem ti pomagati. Mislil si si — gospodar gre na prigrizek — pa si pohitel, da bi prišel še pred menoj. Sedaj pa se zabavaj na svoj račun!«

Džabra je leno premaknil svoj rep in še bolj zasopel, potem pa nenadoma zazehal in se pomiril. Morda mu je pasji nagon dejal, da zaradi njegovega sopenja gospodar ne more zaspati.

Halku je iztegnil roko in pogladil hladni pasji hrbet. »Od jutri dalje ne hodi več z menoj. Zmrznil boš. Le od kje prinaša ta prekleti veter tak hlad? Bolje bo, če vstanem in malo pokadim. Samo da bo noč hitreje minila. Mnogo sem že kadil. To je zadovoljstvo, ki ti ga daje kmetovanje! Mar je gospodarju za mraz med njegovimi blazinami, odejami in pokrivali. Zelo težko je tako preživeti zimo. Čudna je usoda. Meni je naklonila garanje, njim naslade.«

Halku je vstal in si z napol ugaslo žerjavico spet prižgal ogorek. Tudi Džabra se je dvignil.

Halku se je pretegnil in rekel: »Si hočeš tudi ti prižgati? Mraza se sicer ne prežene, toda človek se zabava.«

Džabra ga je zaljubljeno gledal.

Halku je nadaljeval: »Danes še zmrzuj, jutri pa ti bom tu natresel slamo. Zavlekel se boš vanjo in ne bo te zeblo.«

Džabra se je s prednjimi nogami povzpel gospodarju na kolena in približal gobec njegovemu obrazu. Halku je začutil njegov topel dih.

Ko je nehal kaditi, se je zopet vlegel, trdno odločen, da bo tokrat zaspal. Toda kmalu je zopet začutil mraz. Premetaval se je s strani na stran, toda mraz mu je kakor mora stiskal prsi.

Ko ni mogel več vzdržati, si je počasi potegnil Džabro v naročje. Pes je nekako čudno zauđarjal, toda ko si ga je pritisnil na prsi, se je od dotika počutil tako prijetno, kot to ni občutil že več mesecev. Džabra je verjetno pomislil, da je zašel v raj, a v čisti Halkuovi duši ni bilo niti sledu gnusa zaradi pasje umazanosti. S tako ljubeznijo bi objel samo kakega dragega prijatelja ali brata. Njegovo uboštvo, ki ga je privedlo v tak položaj, mu ni bilo v napoto. Ne, to čudno prijateljstvo, kakor da mu je v resnici odprlo vse dveri njegove duše in osvetlilo vsak delček njegovega bitja.

Nenadoma je Džabra zaslišal šum neke živali. Gospodarjeva nežnost mu je dala novo moč in ni se več oziral na mrzle sunke vetra. Skočil je iz kolibe in pričel lajati. Halku ga je klical in vabil, toda pes se ni vrnil. Tekal je po polju in lajal, se za kak hip vrnil in zopet odšel. Čut dolžnosti je rastel v njegovem srcu kakor strast.

*

Minila je še ena ura. Noč je z vetrom podpihovala mraz. Halku se je vzravnal in potisnil glavo med kolena, tesno stisnjena k prsim. Toda ni se mogel ogreti. Zdelo se mu je, da mu je vsa kri zmrznila in ima v žilah led. Vzravnal je glavo in pogledal nebo. Koliko je še ostalo od noči? Veliki Medved še ni prešel niti polovico poti. Do jutra je še več kakor tri ure.

Streljaj od Halkuovega polja je bil sadovnjak mangovih dreves. Bila je doba, ko je listje odpadalo in v sadovnjakig ga je bilo že na kupe. Halku je pomislil, da bi bilo dobro, če bi zažgal nekaj listja in se ogrel. Če ga bo kdo videl, kako ponoči zbira listje bo pomislil, da je duh. Morda se okrog skrivajo divje zveri. Toda mraza sedaj že ni mogel več prenašati.

Na sosednem polju je izruval nekaj stebel in napravil iz njih metlo. V sadovnjak je odnesel tudi prižgani kravjek. Ko ga je Džabra zagledal je pritekel k njemu.

Halku mu reče: »Tako ne moreva več naprej, Džabra. Pojdiva v sadovnjak po listje, da ga zažgeva. Ko se malo ogrejeva, se lahko vrneva in zaspiva. Od noči je še precej ostalo.«

Džabra je s puhanjem izrazil svojo soglasnost in stekel naprej v sadovnjak.

Na vrtu je bilo mračno kakor v rogu in v tej temi je strupen veter pihal skozi listje. Z dreves je kapala rosa.

Nenaden sunek vetra je prinesel vonj po cvetlicah.

Halku reče: »Kako čudovit vonj, Džabra! Ali ga čutiš?

Džabra je nekje na tleh našel kost in jo obdeloval.

Halku postavi žerjavico na tla in prične zbirati listje. Kmalu ga je nabral cel kup. Vendar je še naprej grmadil listje. V tem ognju bo sežgal mraz in ga spremenil v pepel.

Kmalu je kup zagorel. Njegovi plameni so se dotikali vej sosednjih dreves in se izgubljali med njimi. V tej nestalni svetlobi so bila ogromna debla sadovnjaka podobna stolpom, ki na svojih vrhovih držijo vso to neizmerno temo. In svetloba ognja je bila podobna čolnu, s katerim se igra neskončni ocean.

Halku je sedel poleg ognja in se grel. Kmalu je odgrnil ponjavo, v katero je bil zavit in si jo zvil pod roko. Potem je iztegnil obe nogi, kakor da bi izzival mraz: »Izvoli sedaj, po mili volji!«

Ker je obvladal neomejeno stihijo zime, ni mogel skriti ponosa zmagovalca.

Obrnil se je k Džabru: »No, Džabra, ali te še vedno zebe?«

In Džabra je zapuhal, kakor bi hotel reči: »Ali me mora res vedno zebsti?«

»Škoda, da se tega nisva preje domislila. Ne bilo bi nama treba tako zmrzovati.«

Džabra je pomahal z repom.

»Dobro, pojdiva skakat preko ognja, bova videla, kdo bo boljši. Toda, če se opečeš, ti jaz ne morem pomagati.«

Džabra je nezaupno gledal plamene.

»Nikar tega jutri ne povej Muni, ker me bo psovala.«

Ko je to izrekel, je Halka z lahkoto preskočil ogenj. Malo se je opekel podplate, toda to je bila malenkost. Džabra je tekel okoli ognja in se mu na drugi strani pridružil.

Halku mu je dejal: »E-he-he! to pa ni bilo pravilno. Skočiti moraš čez.« In zopet je preskočil na drugo stran.

*

Listje je pogorelo. Na vrtu je zopet zavladala tema. Pod pepelom je tlelo še nekaj žerjavice, ki je pri vsakem sunku vetra zažarela in takoj spet zamrla.

Halku se je zopet ogrnil s ponjavo in sedeč poleg toplega pepela mrmral neko melodijo. Telo se mu je ogrelo, toda ker je mraz vedno bolj naraščal, ga je lenoba vedno močneje prevzemala.

Džabra je glasno zalajal in stekel na polje. Halku pomisli, da je krdelo živali zašlo na njegovo polje. Morda je to čreda antilop. Jasno je slišal topot njihovih nog. Potem se mu je spet zazdelo, da jih sliši kako se pasejo. Jasno je lahko razločil šum mlaskanja in prežvekovanja.

Sam pri sebi je dejal: »Ne, dokler je tam Džabra ne more na polje nobena žival, on bi jo raztrgal. Prevaril sem se. Sedaj ne slišim ničesar. Le kako sem se mogel tako prevariti.

Glasno je poklical: »Džabra, Džabra!«

Džabra pa je še naprej lajal in se ni vrnil

Spet je zaslišal šum živali, ki so se pasle na polju. Sedaj ni mogel več varati samega sebe. Toda ni se mogel odtrgati z mesta.

Glasno je zakričal: »Ehe-hej! Hej! Iš!

Džabra je spet zalajal. Živali so se pasle na njegovem polju. Žito je že dozorelo. Kakšna čudovita letina! Toda te hudobne živali jo bodo sedaj popolnoma uničile.

Halku je vstal in trdno odločen napravil nekaj korakov. Toda istočasno ga je kakor ugriz škorpiona oplazil rezek udarec vetra. Spet se je vsedel poleg ugaslega ognja in podrezal zadnjo žerjavico v pepelu, da bi si ogrel premrlo telo.

Džabra je neprenehoma lajal, čreda je uničevala polje in podirala žito na zemljo, a Halku je mirno sedel poleg toplih ostankov ognja. Nepremičnost ga je privezala s svojimi čvrstimi vezmi.

Na toplem koščku zemlje, zamotan v svojo ponjavo, je končno zaspal.

Ko se je zjutraj prebudil, je bilo sonce že visoko in Muni mu je govorila: »Ali misliš zaspati za vedno? Ti tu brez skrbi smrčiš, zunaj na polju pa je uničena vsa žetev.«

Halku je vstal: »Ali si bila na polju?«

Muni je odgovorila: »Bila. Vsa žetev je uničena. Kako le moreš tako spati? Poglej, kaj se je zgodilo zaradi tvoje lenobe.

Halku se je pričel izgovarjati: »Komaj sem ostal živ, ti pa se brigaš za svojo letino. Le sam vem, kako strašno me boli želodec!«

Odšla sta na polje. Žito je bilo povaljano in Džabra je ležal v senci, kot da bi v njem ne bilo več življenja.

Ozirala sta se okrog. Muni je gledala žalostno, toda Halku je bil vesel.

Zaskrbljena mu reče: »Sedaj boš moral med najemnike, zaradi davkov.«

In Halku ji veselo odvrne: »Eh, mi vsaj ne bo treba spati ponoči tukaj na tem prekletem mrazu.«

Plezanje v Travniku

Ena najtežjih smeri v naših stenah je imela pred nedavnim v gosteh dva mlada planinca. Pogumno sta se spustila v boj z neenakim nasprotnikom, kateremu je priskočil na pomoč še vremenski preobrat, tako pogost zahrbten sovražnik naših planincev.

Mnogokrat smo bili skupaj v Tamarju, ko je še debela snežna odeja pokrivala strme plošče naših gora. Kljub temu, da smo bili zaposleni z belim

Uspel prevrat

elementom, sem opazil, da sta tovariša po cele minute nepremično zrla v stene levo od koče.

Na moje vprašanje, kam sta se zagledala, sta skoraj hkrati odgovorila: »Letos mora pasti Travnik! Počakati morava samo na ugoden trenutek.« Tako sta modrovala naša alpinista Stane Jurca, študent metalurgije in Vid Mesarič, študent medicine.

S tem ciljem sta se letos vse leto pripravljala. Dan za dnem je treba nabirati kondicijo. Včasih na Turncu, pa zopet na Gradu, ob nedeljah pa še kam dalj! Roke so postajale močnejše, prsti so varno iskali oprimke. Saj morata uspeti po tako trdem delu.

Končno je prišel težko pričakovani dan. Julij je kazal z vremenom kar dobro. Odločitev je padla! Nahrbtnika sta se napolnila. Hrana za en dan, klini, vrvi, šotorsko krilo in še in še. Plezanje bo zahtevno, to je vedel vsak od njiju. Jutranjo tišino so pretrgali odmevi korakov. Preplašen ptič se je pognal iz grmovja. Vedno višje in višje. Gozd je izginil. Melišče je postajalo vedno bolj strmo, stena se je približevala. Človeka nehote stisne pri srcu, ko pomisli, v kakšno nevarnost se podajata tovariša.

V koči je kmalu prav živahno. V mislih so vsi s Stanetom in Vidom. Tudi oni želijo po njunih stopinjah. Morda še ne sedaj, gotovo pa kdaj pozneje. Kolikor se bo le dalo, hočejo spremljati tovariša, razstežaj za razstežajem. »Držimo pesti za vaju, pokažita, ka smoremo, česa smo se naučili.«

»Bova, morava! Danes ali nikoli!« Ohlapna vrv se je začela počasi napenjati. Varno in hitro sta plezala tovariša. Težja mesta so bila sorazmerno hitro za njima. Bila sta prepričana, da bo kmalu konec plezanja, tedaj pa . . . . !

Nenaden vremenski preobrat. Nebo se je stemnilo. začelo je deževati. Nekoliko je sicer prijetno in osvežujoče tudi pri plezanju, vendar ne v taki meri kot je to bilo tokrat. Vedno bolj je deževalo, vedno hladneje je postajalo. Iz dežja toča, nato sodra in končno sneg. Mraz je bilo kot pozimi, pa še veter. Ni bilo moč naprej! Bivak v mokri obleki s hrano za en dan. »Sreča, da sva imela s seboj šotorsko krilo,« mi je v poznejših dneh zaupal Stane.

Vreme pa je ostalo neizpremenjeno. Padalo je, mraz je pritiskal, stik s tovarišj je bil pretrgan. Kaj in kako? Naprej naj bo kakorkoli. Proti vrhu, vsekakor boljše kot čakati brez hrane na lepše vreme. Mokra skala je črpala sile plezalcema. Prsti so postali otrpli, moči so pojemale. »Vse bi še šlo, če ne bi izgubila opis smeri,« je nadaljeval Stane med tem, ko je sedel v skif, da malo povesla. Zagledala sta nekoliko v stran klin, seveda v upanju, da sta na pravi poti in nadaljevala s plezanjem. Izstopna varianta pa je precej podaljšala bivanje v steni. Nekaj ur skrajno napornega plezanja je odvzelo plezalcema še preostalo moč in ju prisililo, da sta še enkrat prenočila na prostem.

Skoraj bi rekel, da je bilo bolj burno med tem časom v koči, v Tamarju. Povsem razumljivo. Telefon v karavli je bil vedno znova zaseden. Najprej vprašati Vršič, če je kdo prispel iz stene Travnika, nato za vsak primer obvestiti GRS. Cene jo je mahnil kar sam na Vršič, žal zaman. Reševalci so prišli z najmodernejšimi pripravami, na srečo jih ni bilo treba uporabiti. Našli so alpinista sicer zelo izčrpana. vendar nepoškodovana. Vest se je hitro razširila. Tamar je spremnil svoje vsakdanje obličje. Pravijo, da tako okrašene koče še niso videli. Sprejem je bil kar se da slavnosten. Stiskanja rok ni bilo ne konca ne kraja, čeprav bolj slabotnemu, ker so bili sledovi plezanja precejšnji.

Uspeh, ki sta ga dosegla naša plezalca, je res zavidanja vreden. V takih pogojih premagati tako težko steno, ni majhna stvar. Seveda se oba zavedata, da sta bila v nevarnosti, kljub temu pa sta dejala, če sva jo zmogla v težkih okoliščinah, jo bova enkrat še v lepem vremenu.

Obema veljajo naše iskrene čestitke.

MAK

Atletiko študentom!

Gradnja športnih objektov študentov se je končno le premaknila z mrtve točke. Dovoljeno je nadaljevati z gradnjo športnih objektov pod Muzejem NO. S tem v zvezi pa se pojavlja novo vprašanje. Katere klube bi kazalo pri našem centralnem društvu še ustanoviti?

Na to vprašanje ni težko odgovoriti. Vse imamo že, le tista panoga, ki je na vseh univerzah v svetu najbolj razširjena, pri nas še ni prodrla. To je atletika.

Preskočimo »lužo« in poglejmo v Ameriko. Srž ameriške atletike, ki je tako kvalitetno kakor tudi kvantitetno na izredno visoki stopnji predstavljajo univerze. Tu se zbirajo številni atleti, ki pod vodstvom univerzitetnih trenerjev izpopolnjujejo svoje znanje do zavidljive višine. Naši atleti so sicer tudi študentje, vendar žal do sedaj ni bilo možnosti, da bi ustanovili svoj klub. Atletska steza je predpogoj in kakor kaže, ta ne bo več dolgo problem. Dokazovati pomen atletike za študenta ki več kot polovico dneva presedi med štirimi stenami, skoraj ni treba. Razgibati se na svežem zraku je biološka potreba, če pa ji dodamo še večji ali manjši fizični napor, je njen učinek na organizem še večji. Upamo, da glede dela voljnih ljudi ne bo težav?!

Tudi plavanje, množična športna panoga je med študenti povsem nerazvita. Kaj imamo mi v primerjavi z drugimi univerzami v svetu? Zdi se mi, da le neizkoriščene pogoje. Zrak, voda, sonce so najcenejša sredstva za športno udejstvovanje, pa še ta so neizkoriščena. Lahko bi rekel, da smo premalo storili za zdravje naših kolegov. Poleg tega pa je plavanje osnovna spretnost vsakega človeka prav tako kot kolesarjenje.

Koristno se mi zdi zato, da bi v okviru našega društva šli korak naprej in poskrbeli ne samo za kvantiteto, ampak tudi za kvaliteto. Mislim, da kakih posebnih težav tukaj ne bi bilo, saj priča vsakoletno taborenje v Ankaranu, da naši študentje radi plavajo, kar moramo vsekakor upoštevati.

Čimveč študentov bomo vključili v vrste športnikov, tem več bomo storili za zdrav, pravilen razvoj naše družbe, kar je tudi naš cilj.

D. M.

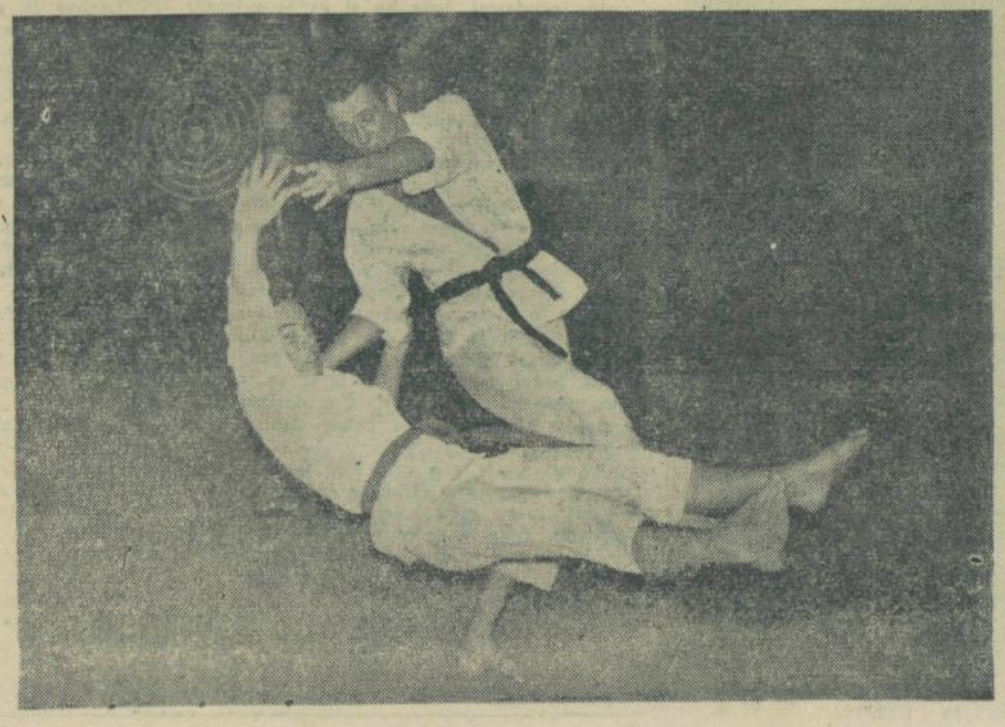

Pod koši zvezne lige

PRETEKLO SOBOTO SE JE PRIČEL BOJ POD KOŠI ZVEZNE LIGE. -- PRIČAKOVALI SMO GA TEŽKO IN V UPANJU DA BO NAŠE AKADEMSKO MOŠTVO V JESENSKEM DELU ODLOČNO POSEGLO V BOJ ZA NAJBOLJŠE MESTO, ZA UVRSTITEV NA SAMEM VRHU ALI PA VSAJ TESNO POD NJIM. NAJ SO BILA NAŠA PRIČAKOVANJA ŠE TAKO OPTIMISTIČNA, TEŽKO DA JE KDO UTEGNIL MISLITI, DA BODO AKADEMIKI ŽE V PRVEM SREČANJU POKAZALI, DA SO BILI V PRETEKLEM LETU PO PRAVICI NAJBOLJŠE MOŠTVO V DRŽAVI IN DA JIM TO MESTO PRIPADA TUDI VNAPREJ.

Sam pričetek sobotnega srečanja z moštvom Zadra, ki je letos uspešno startalo v zvezni ligi, je bilo polno bleščečih fines. Ni bilo treba čakati dolgo, da so prvaki nasuli gostom kar v petih minutah dvajset in še več košev v izredno zanimivi, dinamični, poletni in tehnično dovršeni igri. Že dolgo nismo videli našega moštva v taki formi in po pravici lahko rečemo, da so danes zopet v tisti formi, s katero so bolgarskemu prvaku AKADEMIKU sredi Sofije skoro iztrgali zmago.

Igra — kot smo jo videli — je pokazala še mnogo več, kar je vredno omeniti. Igralci so vnovič dobili zaupanje v same sebe, poletni igri ni ovire. Prva petorka, ki nas je v polčasu razveselila z rezultatom 57:27, je igrala izredno. DANEU se je izkazal kot izvrsten realizator, metal je z gotovostjo, iz vseh položajev in enako učinkovito igral v obrambi. KANDUS, igralec neprecenljivih kvalitet, je ne samo v obrambi ampak tudi v napadu pokazal, kako ostro orožje je met od daleč, v nekaj prodorih pod koš pa je tudi pokazal, kako je treba učinkovito zadeti obroč od blizu. KRISTANČIČ, vodja tega kvinteta, je v tej tekmi pokazal, da še vedno sodi med najboljše in da je bila njegova nestalna forma v spomladanskem delu le začasna. LOKAR je kot po navadi bil uspešen v obrambi, poleg tega pa je odlično igral v napadu. In še mladi center BRIŠNIK, ki že nekaj časa zamenjuje svojega klubskega tovariša Dermastjo, je vnovič potrdil, da se razvija v igralca velikih kvalitet.

Ta kvintet izredno sposobnih in tehnično popolnih posameznikov in odličnih poznavalcev kolektivne igre je zadal v prvih dvajsetih minutah igre moštvu Zadra odločilen udarec. 30 košev razlike pomeni več kot smo vajeni in kot lahko pričakujemo v srečanju dveh takih nasprotnikov.

Tudi v drugem polčasu, ko so nastopili mlajši igralci, nismo bili v skrbeh za zmago, saj so takoj pokazali, da so verni nasledniki svojih kolegov iz prve ekipe. Res je, da v napadu niso bili tako učinkoviti in da so igrali nekoliko počasneje Vendar ni bilo treba dolgo, da smo odkrili v mladem KRALJU, JELNIKARJU in POLŽU, ki jih je vodil BAJC, vse kvalitete njihovih starejših tovarišev, le da jim primanjkuje nekoliko tekmovalne rutine.

Prav je bilo, da se je tehnični referent moštva odločil v drugi polovici igre vključiti v igro perspektivne igralce, ki morajo biti vedno na voljo, da zamenjajo svoje starejše kolege, pa čeprav nekateri gledalci niso bili takega mnenja.

S svojo prvo zmago v jesenskem delu tekmovanja je Olympia pokazala, da je treba z njo v končni borbi za najboljše mesto resno računati in akademskemu moštvu in jugoslovanskemu prvaku želimo le, da z dobro, fair in učinkovito igro zmaguje naprej.

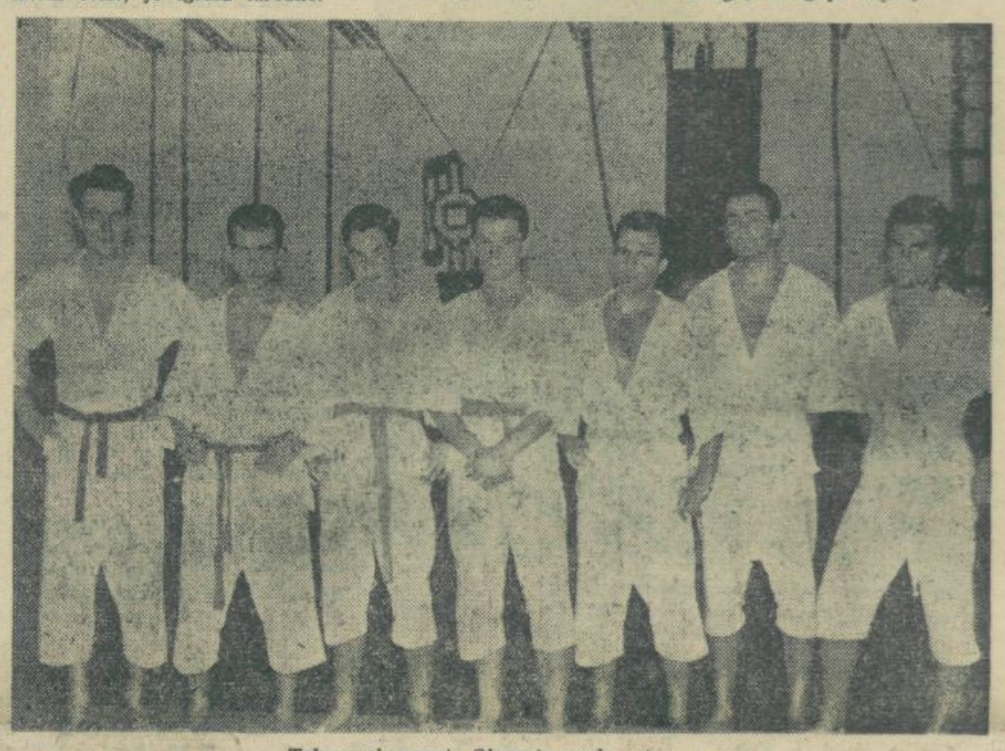

Tekmovalna vrsta Olympie pred nastopom

Pričeli so graditi

Nam vsem je že dalj časa znano, da bo študentsko akademsko društvo Olympia dobilo že letos nove športne prostore in naprave v Tivoliju pri Muzeju NO. Sedaj, ko se desna stran že urejuje in dobiva svojo končno obliko, raste na nasprotni strani nov športni park, ki bo tudi namenjen študentom, predvsem pa rekreativnemu športu.

Zanimali smo se, kako napredujejo dela in zvedeli razveseljivo vest, da so se dela že pričela in da bodo do jeseni vsaj zemeljska že končana. Torej lahko upravičeno pričakujemo, da bomo na pomlad leta 1959 obstoječe naprave že lahko v polni meri izkoriščali.

Pri izdelavi teh načrtov je bila glavna težnja pripraviti široke površine, ki bodo dostopne vsem študentom ne glede na njihovo klubsko pripadnost in strokovno športno usposobljenost. Tako lahko v resnici pričakujemo, da bo prav ta športni park tisto, kar bo vzpodbudilo športno življenje na univerzi, kar bo omogočilo, da se bo za telesno kulturo pričelo zanimati vedno več in več študentov.

Športni park bo obsegal veliko igrišče za rokomet, atletsko stezo in vse lahkoatletske naprave, dalje igrišča za odbojko, košarko, badminton, mali rokomet, tenis in druge igre. Prepričani smo, da bo to zadostovalo vsem potrebam študentov. Pričakujemo lahko, da se bo tu razvila velika družabnost in da se bodo prav tu študentje med seboj spoznavali, saj drugje nimajo svojih prostorov.

Obenem s to gradnjo je predvidena tudi ureditev sankarske proge z Rožnika pa tudi steza za alpske discipline v smučanju. Temu velikemu kompleksu, ki ga bodo v bodoče zasedali študentje, manjka le še zimska hala, brez katere si res ne moremo misliti načrtne telesno-vzgojne vadbe na univerzi.

Povsem upravičeno pričakujemo, da bodo študentje v bodoče res in po pravici lahko ponosni na svoje športne naprave, da bodo to znali ceniti in da bodo v športu res športniki.

Judo klub Olympie se je uvrstil med najboljše v našem študentskem športnem društvu. Mladi borci se nenehno izpopolnjujejo in prav lahko pričakujemo, da bodo kmalu stopili med najboljše v državi.

Trije avgusti • Trije avgusti • Trije avgusti

Ko so hišna vrata zletela nazaj v svoj okvir, je stisnil zadnji del sedeža med noge. 125 kubikov italijanske znamke se je na dveh kolesih odpravilo iskat izhoda iz razlomljenih ulic. Gume so drhte tipale po kockah in končno obležale na asfaltu, ki je bil bled in upadel od lepega vremena. Počasi in z muko so se za njim pogrezale težke grobnice mesta. Pihal je avgust, v zgodnjem jutru brez datuma.

Pločnika sta omagala ob poslednjih hišah in cesta je postala hudournik. Nato je v trudnih zavojih sopihala v breg kot upehana žival, dokler se ni iztegnila in kakor poželjiva roka segla v nedrje neba.

Ob straneh so ga božali pisani valovi slik, ki jih je prednje kolo rezalo v široko brazdo. Vse je prihajalo, bežalo in ostajalo sam z brnenjem in z razbitimi koščki bližnje preteklosti za oranžnim celofanom.

Seveda, gospoda pa grel je dejala z nasmehom.

Včasih sem berač, je rekel brez občutka in vlekel zadrgo vetrne jopice k vratu, **kadar ne morem plačati stanarine.**

No, no, je rekla. Nataknila si je predpasnik povrh kombineže in odstavila mleko. **Le kdo mi bo zdaj strgal krompir, sekal drva in brisal posodo.** Bila je enolična še dobro ohranjena ženska. Dejala je: **Me hočete vzeti s seboj?**

Saj sem že povedal, ne? je rekel. **Premajhna škatla je.** Bil je nenadoma divje vesel, da nima težjega motorja. Ko je odhajal, se je oglasila v njegov hrbet s tistim starim otožnim vzdihom o svojih kilogramih. Počutil se je kot pokvarjena tehtnica, v katero zaman mečejo aluminijaste kovance.

Zdaj je bežal pred Fiatom 600, ki je tik za njim, s polnim trebuhom poširal prah. Tipični družinski očka se je oklepal volana kakor časopisa pri kosilu, prstek razcvetene soproge pa je neprestano cepetal po brzinomeru. Obračala se je k njemu z značilno mimiko, ki bi bila že v nemem filmu preveč: **Hanzek, ti si nor!** Ovinek, iz zrcala je zdrsnila štirioglata družinska idila. Potem se je nenadoma spet pojavila čisto blizu in zmagoslavno, čeprav z naporom, odlezla mimo. Očka je bil kot kip in se je zavedal svojega junaštva, v zrelih letih dokazovati, da je vreden tiste ženske s prstkom. In dveh pag'ačev, ki sta na zadnjih sedežih mesarila sadje in kazala jezik užaljenemu motoristu.

Če bi imeli poleg vse šare, privezane na strehi, še nočno posodo, se ne bi čudil, je pomislil. Še vedno mlado sonce je bežalo pred njim kakor lepe noge. Vrh klanca je hladil škatlo in ustvarjal limonado. Nato je šlo navzdol in kljub vsem predpisom je ugasnil motor. Zelena barva na živem zemljevidu se je počasi umikala sivorumeni. Pokrajina se je posplošila v kamenje in grmičevje.

Ko se je asfalt pričel cvreti od vročine, je postal otožen. Kockaste hišice so stale do kolen v trnju in kamenju. Nekaj umazanih ovac je z bližnjega griča pobegnilo na modrino nad njim. Potem morje, zelenje, nizko, kakor kratka frizura. Ob cesti so tu in tam trmasto klečali motorji, največkrat s prvo zračnico v rokah naježenega vozača in melanholične spremljevalke. Asfalt je imel vroče ustnice in včasih tudi kakšen žebelj.

Prehiteval je tovornjake, nek avtobus s človeškim golažem, ki se je v notranjosti gotovo že približal vrelišču. Večal je hitrost mimo štoparjev s svareče dvignjenimi prsti, kakor da so božji (namreč prsti). Potem nenadoma krilo, široko, z rožami. In prstek, ki je v vsej svoji najvnosti menda začutil, da se bliža moški na motorju.

Rekla je, da je Majda, da gre k teti, da je sem prišla z avtobusom in da je drugega zamudila. Porinila ga je, ker motor ni hotel vžgati. In skoraj takoj za tem ji je zlogoval čez ramo, da se mu morje zdi velika soljena juha, v kateri galebi namakajo svoja krila, kakor otroci kruh.

Teta je bila starejša, kot je pričakoval in je imela vilo ob plaži, nekaj tis in macesnov, vrtiček z rožami na dolgih pecljih. Pred kosilom je rekel, da gre z gostilnico in to je vneto zatrjeval še med kosilom. Na koncu je rekel, **Najlepša hvala, in, zdaj pa res moram** iti. Tako je ostal še drugi dan in z Majdo sta si namakala noge v morju. Govoril je, da rad pije, kadi. Povedal ji je vse morske ribe, kar jih je poznal in da ima rad polnjene paprike brez paprike. Smejala se je, dokler ni po obzorju zaplula ladja, ki je zbrisala večerno sonce kakor s šolske table. Ona je hodila še v gimnazijo in je imela rada knjige, pustolovščine. Noč se je naslonila na obalo, val težke, zelene soli.

Rekel je, **Preveč nog ti gleda izpod krila.**

Ja? je rekla. **Preveč nog, ko je vendar avgust.** Valovi so se hoteli rešiti na obalo, pa so drug za drugim zdrknili nazaj. **Imam jih še več, še daljše.** Dvignila je krilo do pasu in ga potegnila čez glavo. Zajel je polne prsi soljenega zraka. Ne, ne, ni bila gola. Bikini ga je potolažil in razočaral, bel in z rdečimi pikami. Svetloba je prihajala nekje od strani in je lahko razločil barve. Menda je bil avto, v njegovih žarometih so dolge, paličaste sence postavljale platneno streho tuje kvalitete.

Pridržal si je pravico, da ji sleče bluzo. Drugi del bikinija je bil rdeč in je imel bele pike. Zlezla je v vodo, po razmočeni mivki, ki se je vdajala kakor divan. Cmokanje vode in njeni vzdihi, ko si je namakala spodnji del kopalk, so ga pomešali med zvezde. Zlate, bleščeče, vrteče se in cvileče kakor črički. Hlastal je za zvezdami, se premetaval med njimi in imel na koncu polna usta mivke. Ko se je vrnila, je bila otrok, ki je s čokolado predolgo iskal ustno odprtino. Zasmejal se je, peskasto. In ona je bila na hrbtu in je mežikala v temnozeleni zrak, ki je z zlatimi očmi jokal slano roso.

Ves teden se je zbujal na beli rjuhi med tisami in rožami na dolgih pecljih. Zinil je kot bi hotel požreti kos belega stropa in bele svetlobe, ker je bilo jutro in je takrat ponavadi stala pred vrati steklenice z mlekom. Zlezel je na komolce, se dvigal centimeter za centimetrom in obsedel. Tokrat je hotel požreti del okna in tisti del sončne plošče, ki se je kot zamašek vzpenjal nad oljnato vodo.

Ves teden je na plaži držal Majdo za roko in z njenim prstom risal po mivki. Zatrjeval ji je, da njegovi prsti ne grizejo, ko so telovadili po njenem trebuščku. Ugibal je barvo njenih oči, kradel metafore klasikom in neklasikom, lagal, delal prevale in plaval v nemogočem stilu.

Ves teden se je spoznaval z angleško družino v kratkih hlačah. Pobiral je besede iz starih lekcij, igral odbojko z njihovo žogo, se vozil z njihovim motornim čolnom in hvalil naše cene.

Nazadnje je za spremembo zajtrkoval v gostilnici, ki je bila vsa ovita v bršljan, razen pulta in sendvičev. Pil je malinovec, ki je bil verjetno mešan z morjem. Gledal je bistri Jadran, ki je imel skoraj pravo takšno barvo kot na zemljevidu. Oko se mu je počasi paslo po izbokli leči morja, kakor leni osliček z Marlon Brando naprej počesanimi uhlji. Potem je ob obali plahutal s hlačnicami in je bil brez srajce. Kmalu nato sta se z Majdo poljubljala za bifejem na plaži. Mimoidoči inozemci so to početje komentirali v več jezikih. Edino razumljivo besedo je rodil podolgovat Skandinavec: **Balkan:**

Pokadil je vse cigarete, razen dveh. Ničesar nista spregovorila in ker sta se poljubila, sta pozabila na kosilo. Po kosilu je porinila njegov motor, ker ni bil čisto v redu. Rekel je: **Upehala se boš.** Peljala se je z njim še naprej od zadnje hiše in se mu obesila krog vratu. Šel ji je za bluzo in ji odvrnil, da bo res vozil samo šestdeset. Potem si bo kupil čelado, da, potem bo vozil več. Ampak res šele potem, ko bo imel čelado na glavi. Strgal ji je bluzo in drobcen fiatek je trobil kot v agoniji, ker se nista umaknila s ceste. Menda je hotela jokati, ko je rekla, da naj hitro gre. Odpeljal se je, ker mu motor še ni ugasnil.

To je bil njen avgust, je **pomislil.**

Vsa cesta je bila posejana s spomini in za dvanajstim ovinkom se je razjokala prva guma. Dvigal je palec in poslušal klasično muziko štiritaktnih strojev. Razmajan tovornjak je ustavil nekaj metrov naprej, s kratkim šoferjem sta zvlekla škatlo med gajbice s paradižnikom in sadjem. Napolnila sta ozko kabino in cesta je počasi jela izginjati pod sprednjim delom karoserije z miniaturnim reaktivcem. Vse je bilo staro, razen miniaturnega reaktivca, ki je bil nov.

Nezaupljivo je gledal v cigaro nad volanom, med tem ko se je sonce kot vsiljiv reporter metalo po nebu zdaj sem zdaj tja in ga hotelo ob slehernem ovinku razbeljenih serpentin fotografirati z druge strani. Štiri gume nadušne tovorne škatle so se cvrle in se vzpenjale v klanec. Hlad je bil fata morgana, narisan na belo tablo neba v tradiconalnih cikcakih osnovnošolskih smrek. Pomislil je, res ne bom vozil več kot šestdeset.

Ja, je rekel šofer in pomenljivo pomigal s cigaro, **moje živinče ne eksplodira tako hitro. Brez tegale dima pa bi mi pljuča zavrela.** Predstavil mu je nekaj rumenih zob, kakor da je že jesen. Oglasil se je spet z: **Nerodna reč.** sredi ceste, **pa ti škatla crkne. Zdaj mu je menda dobro, samo malo pretreslo ga bo, ne?** Zahahljal se je in njega imenoval nesrečnega turista. **Kaj se hoče, avgust pač ni prijazen z vsakomer.** Spet se je zahahljal, kakor da ljubi simetrijo.

Cigara se je šoferju razcvela ravno pred širokimi ustnicami, ko je rekel, tako, zaradi vročine, da ima tri otroke. Sedem let, dve leti in enega v sredi. Paglavci so, kaj se hoče. Konec julija so mu ves dopust vpili na ušesa pod platnom podjetja. Žena, primorska lepotica iz neke krčme, ta, ta, ta ti je tička. Samo moški, on pa, takole, zdoma, iz dneva v dan. Mislil je, no, trije jo bodo že spametovali, paglavci. Pa ne, niti ne briga se zanje. Sicer pa ji on tako in tako ne ostane dolžan. Sprva jo je mikastil, zdaj? ohooo, zdaj ne. Zabava se z Dalmatinkami. Temperament, brateee. Ustnice in cigara so mu postale grenko otrple, kot da se je zlagal. Izpljunil je čik in ga pokril s podplatom, ki je vsakih štirinajstdni menjal prestave. Dve minuti je z drhtečo roko vlekel steklenčko iz žepa, dokler se ni kabina napolnila s gostilniškim zrakom. Ko jo je porinil nazaj, je rekel: **To ni za vas.** Potem je sekal ovinke in vozil tik ob cestnih kamnih.

Vsak ima svoj avgust, je pomislil on. Privezal je pogled na zrcalo, ki je trgalo okrogle koščke kraške pokrajine. Na živem srebru je vztrepetaval asfalt, vroč in dober kot kruh. Za trenutek se je pokazala luksuzna karoserija z bedasto velikimi očmi živali, ki jo je zgrabil žarometi. Mimo šklepetajoče kabine je zajokala obadova pesem prehitevajočih gum. Zadnji konec luksuza s šievilko, skladovnico revij in v nasmeh sprivljenimi izpušnimi usti je lezel v zmeraj manjši paralelogram. Ovinek in drobne sličice so spet druga za drugo brisale okroglo zrcalo.

Ko so se sličice razbile, se je avto samo še stresel in poginil. Ležala sta na tleh, v vdolbini, kamor so ju izbljuvala razmajana vrata. Nato sta pobirala brozgaste, lepljive paradižnike, kolikor jih ni raznesla bližnjevaška, s prahom pokrita otročad. Šofer je rekel: **Prekleti ovinek.** Mislil je reči, da je vozil naravnost, neglede na obliko asfalta. Z onemoglim motorjem in spočitimi mišicami sta spravila škatlo z nedolžne skale, na kateri bi res bilo vredno zidati kakšno cerkev. S potlačeno samozavestjo je napolnil uanjeni sedež poleg šoferja, med tem ko je tovornjak že letel prihodnjim ovinkom naproti. Lahak in klepetav, z razbito desno lučjo, ki je bila kakor podpluto oko bokserja iz neenakega dvoboja.

Šofer se je ves spremenil. Če je prej preziral ovinke, jih je zdaj delal tudi tam, kjer jih ni bilo. **Škatla se je tresla, poskakovala. Iz paradižnika bo mezga,** je rekel, mislil pa je na svoj motor. Šofer se je zahahljal, **Da le ne bo iz naju!** On se je spomnil Mefista in kabina je nenadoma postala hladna. Hotel je reči, Mefisto, zmanjšaj hitrost, ko sta se ravno po božji milosti izognila trolejbusu. Torej smo doma, je zajecljalo iz usnjenega sedeža, rekel pa je strokovnjaško: **Dobro je bilo.**

Vlekel je šepasto škatlo po ulicah, pikčastih od dežja. Spet bo strgal krompir, sekal drva in gledal modrikaste noge gospodinje, ko bo v prekratki kombineži in predpasniku odstavljala mleko. Avgust je samo enkrat v letu, je pomislil. Požrl je dva velika sladoleda, s pogledom pobožal nekaj najbolj značilnih na novo prebarvanih hiš in se raznežil ob spominu na ozke, temne stopnice, ki so vodile v njegov tabernakelj.

frane

Promenadna suita

Vsaka ulica ima svoje ime in lastnosti. Nekatere so polne, druge prazne, nekaterih se ljudje izogibajo, ker jim niso všeč. Promenada, ki je nasproti pošte pripeta k prometnemu križišču in se vleče do konca drevoreda luč, večkrat na dan menja gostoto svojih »prebivalcev«. Ob petih zjutraj samo kolesar in curek vode iz črne gumijaste kače pred Daj-damom. Dopoldne »slučajneži«, ki poskušajo ubijati čas v Tivoliju, mladi pari, ki jih mamice skrijejo pod svoja krila, takoj ko zapiha prvi mrak. In še nesrečnež s cigareto v ustih, ki stoji na robu pločnika kot na robu prepada in pol žalostno pol brezbrižno zre v cesto.

Popoldne se prava predstava prične šele nekaj pred kino predstavo v Komuni. Če je film dovolj slab, so vstopnice gotovo že zdavnaj razprodane in potem se gotovo tudi izplača namesto dviganja palca monotono ponavljati »Kakšna karta odveč?« Včasih je na koncu stavka »prosim«, ampak to je odvisno od samega prosilca, s kakšnim načinom si hoče osvojiti vstopnico. Pri vsem tem so seveda zelo pomembne oči, pomišljaj med moškim in žensko, poseči izraz na obrazu in sploh beraške sposobnosti.

Sedemnajsta ura preseka filmsko vrzel pred Komuno. Tisti, ki niso rojeni pod filmsko zvezdo in niso dobili vstopa v njeno svetišče, tvorijo prve onemoglo stoječe pojave, ki malo mislijo in veliko govore. To so seveda le skromni predhodniki pravih levov in levinj, ki pridejo šele o mraku, kot se to levom spodobi.

Zahajajoče sonce se poslavlja prav nad promenado, pozlati vse in uživa v dolgih sencah. Poslednji žarki poljubijo še prve rolerje s kolesi otroškega vozička in ugasnejo. Preden se elektrika spnemeni v svetlobo, se pločniki obrobijo z alejo koles in motorjev, vseh vrst čevljev, razen otroških, in prizorišče počasi preraste džungla teles. Prevladuje moda, vreče prihajajo s pisanih strani revij, prekrivajo »najlepše dele našega telesa« in se ustavijo tik pod kolenci. Tu in tam takšen »škrnicelj« povzroči, da se zamaje vsa širina, živa goščava in takrat spregovorijo tudi tisti, ki veliko mislijo in malo govore.

Če te kolega odkrije v tem gozdu, bosta oba skoraj istočtsno zatulila dolg »o« in kratek »živijo«. Debata, ki se razvije med prerivanjem proti čistini, ponavadi obsega število sex-bomb, ki so padle pri izpitu, neko zapuščeno ljubezen, ki je spet oživela in »Kolega, če si fair, stotak mi manjka«.

Pod utripajočimi čačkami Na-Ma je nekdo pohodil poloviko. Ob vsaki strani dekle, kot dve sveči ob mrliču, z rumenim in brinet nakodranim plamenom. Odpirajo se novi krogi, skupine. Tu in tam prekine živahno debato temperamenten »Pe na u r't« in vse je spet kot prej, kot da se ni nič zgodilo.

Pogovor: — Seveda sem vsak večer tukaj. Promenada, kino, dekl'ce nimam, menda veš, da je z Bebo... (presunljiv žvižg in zamah roke kot pri harakiriju). Druge ne maram, pa tudi predrag so. Sicer pa, pod zvezdami je treba le še malo domišljije in pričaraš se s poslikanim obrazkom pod pazduho, ne? —

— Teliček, — se je oglasil bas, ki se je s hlačami naslanjal na kolo. — Kako pa študiraš, če ti nihče ne dviga morale? Danes sem preštudiral, pomisli, pet strani. —

— Šteješ dneve, kot do Miklavža, a? —

Obleka z izrezom v Loren formatu je nenadoma povzročila val ogorčenja in domačih izrazov: »dvatisoč kubikov« in »težji primer«. Kljub temu razpoloženje ni bilo pokvarjeno vse do zadnje kinopredstave, ko so se vrste promenadovcev občutno zredčile. Daj-dam je še poln, pari, ki se čutijo prikrajšani za romantiko, tavajo v razhlajeni Tivoli, tisti, ki je imajo preveč, pa v bar.

Večina doma napolni postelje in ko sem takega ustavil z dolgim »o« na že zapuščeni promenadi, mi je odgovoril: — No, kaj pa naj počnem zvečer? Kje naj se zbiramo, no, kje? —

Obrnil sem mu hrbet in zmigal z rameni. V nebesih... sem pomislil.

Običaji in navade

Duh srednjeveških bojev med italijanskimi mesti je preživel stoletja in živi še danes, seveda v močno izpremenjenih oblikah. Njegove ostanke najdemo lahko še povsod in seveda tudi med študenti številnih univerz, ki vsaka posebej skušajo dokazati svojo superiornost. Danes so bitke seveda le bolj ali manj posrečene šale, ki si jih študenti privoščijo med seboj. Največkrat se te šale srečno končajo, toda včasih imajo pa tudi precej neroden konec. Lansko leto so bili ti spopadi med »goliardi« tako pogosti in često divji, da je dnevno časopisje smatralo za svojo dolžnost, da javnosti posreduje poročila z »bojišč«.

»Sovražnosti« so se začele z akcijo florentinskih študentov, ki so izmaknili svojim kolegom iz Pise zgodovinski zvonec imenovan PIA, ki jih je vsak dan pozival na predavanja. Študent iz Florence, preoblečen v mehanika, se je prikradel v zvonik in odnesel zvonec. Namesto njega pa je pustil »papirus« katerega vsebina ni bila najbolj častna za študente iz Pise. Kot odgovor na ta »akt sabotaže«, kot so to akcijo imenovali v Pisi, so domači študenti sestavili kazensko ekspedicijo, kateri so se pridružili še študenti iz Lucce, Spezie in drugih bližnjih univerz.

Kazenska ekspedicija je imela tri naloge: ugrabitev toge »Rectorja Magnificusa« florentinske univerze, športnih trofej florentinskih študentov, ki so se nahajale v rektorjevi sobi in kanarčka, ki ga je »sveti župan« Florence čuval s frančiškansko pozornostjo v svojem uradu v Palazzo Vecchio. Za te tri akcije so bile določene tri »čete«. Ugrabitev rektorjeve toge je odlično izvedla skupina treh študentov iz Spezie — dogodila se jim je le majhna napaka — namesto rektorjeve toge so ugrabili togo nekega kirurga. Operacija »športne trofeje« se je posrečila v celoti. Ugrabitev kanarčka pa se je končala s kompromisom — veliko kletko so odnesli na univerzo v Florenco vendar so jo tu čuvali delegati iz Pise.

Medtem ko se je študentska vojna v Toskaniji razvijala v znamenju napadov in represalij, so izbruhnile nove sovražnosti med študenti Perugia in Camerina. Skupina iz Camerina je ugrabila peruškega študentskega voditelja Marka Tiberija, imenovanega »Zmagoviti lev« in ga v avtomobilu odpeljala v najluksuznejši hotel v Camerinu. Kot protiakcijo pa so peruški študentje organizirali ugrabitev rektorja kamerinške univerze na ta način, da so ga s spretno pretvezo zvabili v pripravljen avtomobil. Med vožnjo je rektor sicer odkril, kdo so njegovi sopotniki, vendar ni kazal nobenih znakov nezadovoljstva. Nenadoma pa je avtomobilu zmanjkalo bencina in ugrabitelji, ki so bili brez denarja, so morali prositi jetnika, naj jim posodi denar. Ta okolnost je seveda spremenila »bojni položaj« in rektor se je lahko poceni odkupil. Pa tudi »Zmagoviti lev« si je kmalu priboril svobodo. Pokazal je namreč tak apetit, da so hotelski računi rasli kakor gobe po dežju in če ga ne bi izpustili, bi kamerinska študentska organizacija kaj kmalu ostala brez denarja.

Čeprav so peruški študentje z dvojnim porazom svojih nasprotnikov dobili popolno zadoščenje, še niso odnehali. Sklenili so, da dotolčejo nasprotnika v njegovem lastnem taboru. Neke noči sta dva avtobusa in preko dvajset avtomobilov odpeljala tristo kamerinskih študentov v Perugio. Najprej so zavzeli univerzo s tem, da so po lestvah zlezli skozi odprta okna v prvem nadstropju, potem pa so odšli v mestno hišo in toliko časa zvonili, da so prebudili vse prebivalce mirnega mesteca in jih spravili na ulice. Ta odločilna zmaga napadalcev ni vodila le do pomirjenja med Perugiom in Camerinom temveč tudi med Florenco in Piso. Na velikem svečanem banketu, ki so se ga udeležile delegacije iz vse Toskanije in Umbrije je bila zapečatena na novo priborjena študentska solidarnost — do nadaljnjega — to je do verjetnega izbruha »sovražnosti« v prihodnjem šolskem letu.

MALE UNIVERZE

KER PRIHAJA MOČ ŠTUDENTSKIH GIBANJ SKORAJ IZKLJUČNO LE IZ VELIKIH UNIVERZ, JE POVSOD PO SVETU OPAZITI TENDENCO, DA SE NA RAČUN TEH VELIKIH UNIVERZ ZANEMARJAJO UNIVERZITETNI CENTRI. VELIKOST TEH MAJHNIH NEODVISNIH UNIVERZ JE V RAZNIH DEŽELAH RAZLIČNA, ODVISNA JE OD NACIONALNEGA VZGOJNEGA SISTEMA IN OD ZAHTEV, KI JIH POSTAVLJAJO NACIONALNE ŠTUDENTSKE ZVEZE V ZVEZI Z NASLOVI UNIVERZ, UNIVERZITETNIH KOLEGIJEV ALI INŠTITUTOV.

Belgijska študentska zveza FEB priznava v svoji deželi štiri popolne univerze in štirinajst manjših centrov. Jezik, religija, politične razlike in celo rivalstvo med manjšimi univerzami zmanjšujejo njihov vpliv v nacionalni študentski zvezi. Edina sreča je v tem, da so interesi velikih univerz pogosto enaki malim. Zato se kaže edina rešitev glede reprezentance majhnih centrov nacionalne unije v regionalni zvezi različnih študentskih unij (praktična rešitev) ali fakultet (logična rešitev). Če bi bile te zveze realizirane, bi hitro pridobile na svojem ugledu.

Da bi v nekem vzgojnem zavodu vladal pravi univerzitetni duh, je med drugim potrebno dvoje stvari: pouk na univerzitetnem nivoju in živahna študentska aktivnost.

Jasno je, da je izpolnjevanje prvega pogoja na majhnih provincialnih univerzah, ki nimajo dovolj materialnih sredstev, zelo težavno.

Bistvo kriz na majhnih belgijskih univerzitetnih centrih pa koreninj v drugih vzrokih. Zelo težko je, da bi lahko dobro uspevala študentska organizacija, ki ima le 40 ali v najboljšem primeru 100 članov. Ti študentje lahko sestavijo nogometno moštvo, kaj več pa že težko. Vendar majhno število ni vedno ovira pri doseganju pomembnejših rezultatov. Kot primer bi lahko vzeli študentske časopise na majhnih univerzah, ki pogosto ne zaostajajo za tistimi, ki izhajajo na večjih zavodih.

Zaradi velikega števila takih centrov stanujejo študentje le redko več kakor 30 do 40 kilometrov od krajev svojega študija. Prometne zveze so tako dobre, da niso prisiljeni stanovati v mestu. Večina se vozi domov, koder se ne čutijo osamljene in zato ne občutijo potrebe, da bi obiskovali študentske klube.

Da bi poživili študentsko življenje na teh zavodih, bi lahko uvedli obvezno stanovanje v študentskih domovih. Toda to bi bilo povezano z večjimi materialnimi izdatki, pa tudi svoboda študentov bi bila omejena. Nekateri predlagajo ukinitev malih univerz. Toda kdo bo določil tiste, ki naj poberejo šila in kopita? Pa tudi sicer bi taka rešitev vodila do centralizma, ki bi komaj izboljšal položaj, povzročil pa bi vsekakor nove nevarnosti. Kako bi n. pr. uspeval agronomski inštitut v industrijskem mestu? Ta inštitut dosti bolje uspeva v svojem naravnem okolju. Najboljša rešitev bi bila verjetno v tem, da bi se skrčilo število tistih malih univerz, kjer se poučujejo enaki predmeti in bi tako ostali le tisti univerzitetni centri, ki bi nudili študentom najboljše pogoje življenja in študija.

Pol milijona otrok na cesti

(Nadaljevanje s 1. strani)

v Francijo. Za tiste študente, ki študirajo po drugih evropskih mestih pa nimajo točnega števila. Menijo, da jih na Srednjem Vzhodu študira okrog 450.

Svobodna in razvijajoča se dežela potrebuje predvsem tehnikov, inženirjev, doktorjev itd., študentje pa najraje vpisujejo literaturo, pravo, ekonomijo i. pd. Od skupnega števila študentov v Franciji jih samo 212 vpisuje tehnične znanosti in nekaj več medicino. Če za primerjavo vzamemo kontrastno številko in ugotovimo, da zapusti univerze v Sovjetski zvezi vsako leto 236 visoko kvalificiranih tehničnih strokovnjakov na milijon prebivalcev, potem šele vidimo kako majhno je podobno razmerje v naši deželi.

To izredno slabo razmerje v primeri z bolj razvitimi deželami, pa ni samo posledica slabega ekonomskega stanja naše dežele, temveč predvsem posledica določene kolonialne politike, ki je zapirala tunizijski madini pot na univerze, da bi jo na ta način lažje držali v pokorščini in odvisnosti, je zaključil vodja tunizijske delegacije.

Pogled na del predsedstva mednarodnega študentskega srečanja.

Dvomljiva korist

SLUŽBE IN ZAPOSLITVE, KATERIH SE LOTEVAJO ŠTUDENTJE, SO ZELO RAZNOVRSTNE. OD MILIČNIKA DO NOVINARJA SE RAZTEZA KAJ ZANIMIVA GALERIJA ŠTUDENTSKIH POKLICEV. MENDA BI TO BILA SNOV ZA ZANIMIVO REPORTAŽO, ČE NAS NE BI PRECEJ NERAZVESELJIVIH POJAVOV SILILO, DA SE TEGA VPRAŠANJA LOTIMO ZRESNEJŠE PLATI

Ko govorimo o vprašanju študentskih zaslužkov v celoti, moramo imeti pred očmi vso tisto množico rednih in izrednih zaslužkov, s katerimi si študentje v času svojega študija izboljšujejo svojo življenjsko raven. Menda bi nas predaleč zavedlo, če bi hoteli našteti vsaj večino stalnih poklicev, v katere vstopajo študentje. Saj se vsak dan znova čudimo, kam vse prodro podjetni študentje in kakšnih poslov se lotevajo. Toliko bolj pa bi morali občudovati njihovo domiselnost in iznajdljivost, da bi si podrobneje ogledali študentske priložnostne zaslužke. Pri teh prevladujejo razne poletne počitniške zaposlitve in prakse. Tudi te moramo namreč upoštevati, če hočemo problem študentskega zaposlovanja zajeti nekoliko širše.

Vzrok za to, da se študentje lotevajo raznih rednih in izrednih zaposlitev, je samo eden in vsem dobro znan: s samo podporo od doma ali pa s samo štipendijo se večkrat ne da kriti vseh potreb, ki jih imajo študentje. Gotovo je, da so te potrebe kdaj pa kdaj nenormalno velike in nenavadne, toda večinoma so tako osnovne in brezpogojne, da prizadevajo študentom res ne preostane drugega, kot da si poiščejo nek zaslužek. Tega so kriva nemalo razmerno draga zasebna stanovanja, nepravilna politika pri razdeljevanju štipendij, porast odstotka delavskih otrok in še vrsta drugih problemov in nepravilnosti, o katerih smo že mnogokrat govorili in zato ne kaže, da bi se zdaj spuščali v ponovno razpravljanje o njih.

Kljub določenim finančnim uspehom, ki so pač odvisni od sreče in iznajdljivosti študentov, imajo študentske zaposlitve svoje slabe strani. In predvsem na te bi želeli opozoriti.

Takšno zaposlovanje — naj bo kakršnokoli — močno ovira redni študij. To je pri vsem tem največja nevarnost. Študiranje poleg redne vsakodnevne zaposlitve zahteva ogromno naporov, ki jih marsikateri študent ne zmore. Posebno težke posledice pa se bodo pokazale poslej, ko bo status študenta z vsemi ugodnostmi, ki so z njim v zvezi, neizprosno odvisen od rednega študiranja in rednega opravljanja izpitov. Že doslej so študentje, ki so stopali v službe, večkrat opuščali redni študij za nekaj let ali pa za vedno, sedaj pa lahko pričakujemo, da bo takih pojavov mnogo več.

Že po posledicah, ki jih ima zaposlitev na študij, lahko sklepamo, da ima zaposlovanje študentov med časom študija kaj dvomljiv in dvorezen uspeh. Isto se pokaže tudi, če gledamo na te zaslužke z družbenega stališča.

Vprašanje je namreč, kolikšno korist ima družba od zaposlenih študentov. Ker se zaposlujejo že med pridobivanjem še nuditi družbi vsega tega, kar bi jih lahko po zaključenem študiju, torej z že pridobljenimi strokovnimi sposobnostmi. Kot smo videli, zaposlitev med študijem le-tega zavlačuje, zato je družba tako rekoč prikrajšana za določeno število strokovnjakov, ki dosežejo svojo polno usposobljenost šele z zamudo. Družba je v njihovo vzgojo vložila precej sredstev, toda ta sredstva se ji pričnejo povračati šele pozno, pravzaprav prepozno.

Prikrajšani pa so tudi študentje sami: njihovi prejemki ponavadi ne odgovarjajo njihovim že pridobljenim sposobnostim in kvaliteti opravljenega dela in so znatno nižji od onih, ki se jim obetajo po uspešno opravljenem študiju. Tako je tudi v teh dveh pogledih uspeh zaposlitve študentov med časom študija zelo dvomljiv.

Poseben problem pri študentskih zaslužkih so strokovne prakse, na katere odhajajo študentje v inozemstvo. Te omogočajo študentom pridobivanje čisto posebnih zaslužkov in zadovoljevanje posebnih potreb in posebnih želja. Posebno problematične pa so še tiste inozemske prakse, na katerih ostajajo študentje po več mesecev, po pol leta ali celo leto. Seveda so prakse, posebno inozemske, tako zapleten problem, da ga sedaj tukaj — kar tako mimogrede — ne moremo reševati.

V zadnjem času smo lahko opazili močan porast števila zaposlenih študentov. Zaposlovanje med študijem je postalo težnja velikega števila študentov, in to ne samo tistih, ki žive v res težkih gmotnih razmerah in ki nimajo drugega izhoda. Vzpodbujeni po določenih materialnih uspehih si iščejo zaposlitve med časom študija tudi taki študenti, ki ne žive v izrazito slabih ekonomskih pogojih in bi lahko z nekoliko skromnosti in potrpežljivosti v njih tudi vnaprej še živeli.

Nihče namreč ne more braniti, da bi se zaposlil, takemu študentu, ki živi v nevzdržno težkih gmotnih razmerah. Seveda so taki primeri precej redki, vendar jih je kljub temu še toliko, da nas silijo resneje razpravljati o tem. Vprašamo se namreč lahko, zakaj bi bil študij tako rekoč onemogočen tistim študentom, ki zanj sami nimajo dovolj sredstev.

Priznati si moramo, da je to kljub vsem naporom in vsem ogromnim sredstvom, ki jih vlaga skupnost v študij, še vedno hud in zapleten problem. Kot rečeno, moramo tu upoštevati vprašanja štipendiranja, študentskih stanovanj, prehrane itd. in jih poskusiti rešiti na najučinkovitejši način.

V letih po vojni smo že lahko ugotovili določen porast odstotka delavskih otrok med študenti. Dovoljkrat smo že naglasili, kolikšnega pomena je to dejstvo. Vendar obstoja sedaj precejšnja nevarnost, da se bo ta odstotek ustalil in morda pričel celo padati. Zato je nujno, da se poleg krajšanja študija in zaostrevanja njegovih zahtev lotimo tudi reševanja materialnih problemov študentov.

Intervju z Blažem Vrečkom, predsednikom UO ZŠJ

Mnogo koristnih izkušenj

Vrvenje na fakultetah se je že umirilo in prišel je čas, ko smo pričeli premišljevati o prehojeni poti in jo ocenjevati.

Nekako s tem namenom smo tudi povabili v naše uredništvo tov. Blaža Vrečka, predsednika Univerzitetnega odbora ZŠJ. Zastavili smo mu sledeča vprašanja:

Preteklo obdobje je bilo za Zvezo študentov izredno pomembno. Kako gledaš na njeno delo v tem obdobju?

Zvezi študentov se je lansko jesen res obetalo obdobje zelo intenzivnega dela. Uspeh njenega bodočega dela pa je bil odvisen od rešitve dveh problemov. Najprej je bilo treba vrsti izredno pomembnih družbenih in političnih dogodkov — od volitev v občinske ljudske odbore do VII. kongresa ZKJ in zvezne delovne akcije — najti pravi in uspešni odraz tudi v študentskem življenju.

Drugi problem pa je bil v tem, da se je Zveza študentov v kadrovskem pogledu močno prenovila. Novi ljudje, ki so pomladili vodilni kader ZŠJ, še niso imeli tako točnega vpogleda v delo organizacije in predvsem niso imeli mnogo izkušenj. V delo organizacije so vnesli nekatere nove oblike, pri tem pa seveda tudi nekaj hib.

S kakšnih vidikov je Zveza študentov izhajala pri iskanju novih oblik organizacijskega dela in kakšne uspehe je pri tem iskanju že dosegla?

Pokazalo se je, da je treba računati s precej različnim mišljenjem članov ZŠJ in da so nekatere dosedanje oblike dela organizacije postale pravzaprav že anahronizem za sodobno študentsko življenje. Upoštevati moramo namreč, da so se razmere že precej uredile in da se je temu primerno izboljšal tudi materialno ekonomski položaj študentov. Družbeno udejstvovanje študentov se je močno povečalo, poleg tega pa se je tudi zelo razgibalo kulturno in športno življenje študentov. V takih pogojih si vsak študent izbere nekega »konjička«, nekdo v okviru organizacije, večji del študentov pa izven Zveze študentov, v raznih športnih in kulturnih društvih ipd.

Ta dejstva so nas prisilila, da smo pričeli iskati nove metode dela Zveze študentov, metode, ki bi bile mnogo bolj elastične, da ne bi silile študentov, da sede na dolgih sestankih in da del svojega prostega časa žrtvujejo več ali manj pasivnemu sodelovanju v organizaciji. Trudili smo se, da bi našli takšne oblike dela, da bodo študentje lahko aktivno delali v organizaciji, se v njej ustvarjalno izživljali in našli v njej zadostitev svojih potreb.

Organizacija bo morala poslej najti s študenti nek aktivnejši in neposrednejši kontakt. Ugotovili smo namreč lahko, da študentje niso več zainteresirani za masovno delo v organizaciji, za razne sestanke zaradi sestankov samih itd. Organizacijo bo treba bolj približati fakultetam, ne le glede časa in kraja, ampak predvsem vsebinsko. Ustvariti bo treba tesnejšo povezavo med delom študentske organizacije in med študentovim strokovnim usposabljanjem, če bomo hoteli, da bo delo organizacije študentu blizu in da bo vanj tudi aktivno posegal. To se je že jasno pokazalo na tehniških fakultetah. Na neko splošno politično delo je bil odziv slab in pasiven, čim pa so bila posamezna gospodarska, politična in družbena vprašanja približana stroki, katero študent študira, je bilo sodelovanje povsem drugačno.

Vse to so morala upoštevati vodstva Zveze študentov, ki so se lotila dela. Omenjeni novi vidiki v delu ZŠJ so bili marsikje že v veliki meri uresničeni in so se izkazali za uspešne in pravilne. Pokazalo se je, da ima tista apolitičnost, ki jo včasih tako pavšalno naprtimo našim študentom, tudi precej vzrokov v samem delu organizacije. Nekatere politične manifestacije so nas prepričale, da imajo naši študentje zelo pozitivna mišljenja in pozitivne težnje, da pa le v okvirih organizacije niso našli mesta za njihovo ustvarjalno uveljavljanje.

Kakšne uspehe je zabeležila organizacija pri svojih akcijah ob posameznih velikih družbeno političnih dogodkih?

Zveza študentov je svoje delo v preteklem obdobju močno naslonila na vse tiste pomembne družbeno politične akcije, ki so razgibale pravzaprav vso našo družbo. Zavedli smo se pomena teh akcij in smo jim zato skušali najti v organizaciji tudi pravo mesto in pravi pomen. Že takoj v začetku moram reči, da je del uspehov naše organizacije v preteklem obdobju navezan pravzaprav na omenjene akcije.

Ob volitvah v občinske ljudske odbore smo spoznali, da nikakor ne smemo študente prepustiti le predvolilnim pripravam izven univerze. To smo upoštevali pri pripravah na volitve v republiško in zvezno ljudsko skupščino. V teh pripravah smo se trudili, da bi študente seznanili z dosedanjimi uspehi socialistične izgradnje, s problemi, ki se pri tem pojavljajo, predvsem pa, da bi povečali zanimanje študentov za reševanje družbenih, gospodarskih in političnih problemov.

Organizirali smo vrsto študentskih predvolilnih zborovanj, ki so dala dober pregled političnega in gospodarskega življenja v obdobju po zadnjih volitvah. Teme posameznih zborovanj so bile prilagojene določenim strokam in tako smo s temi zborovanji dosegli zadovoljive rezultate. Intenzivna predvolilna propaganda, ki smo jo organizirali ob teh volitvah, je imela velik odziv. To nas je privedlo do spoznanja, da je treba na tako intenziven način propagirati vse važnejše družbeno politične dogodke pri nas in vse politične akcije Zveze študentov.

Pri VII. kongresu Zveze komunistov so študentje veliko sodelovali že pri tehnični in organizacijski izvedbi. O tem njihovem delu, ki je bilo gotovo zelo naporno in odgovorno, so se organizatorji zelo pohvalno izrazili. Žal pa pred kongresom in med njim na univerzi ni bilo kakega posebno razgibanega političnega življenja, ker je večina študentov prav v tistih dneh odšla iz Ljubljane. To se je poznalo tudi še ob prazniku 1. maja. Vsekakor pa je imel VII. kongres Zveze komunistov na delo Zveze študentov velik vpliv in bo tudi še v prihodnosti zanjo velikega pomena.

Volitve študentskih predstavnikov v organe družbenega upravljanja univerze so bile v času, ko so se študentje pravzaprav najintenzivneje pripravljali na izpite. Zato smo bili tudi prisiljeni spremeniti sistem političnih akcij pred volitvami. Organizirali smo posebne zbore študentov-volivcev, ki so bili kljub vsem mogočim oviram zelo uspešni. Na njih so povedali študentje o problemih pri reformi univerzitetnega študija marsikaj novega. Ti zbori so bili široka manifestacija študentskega sodelovanja pri urejanju univerzitetnega študija. In tudi glede izbiranja kandidatov za bodoče predstavnike v organih družbenega upravljanja univerze so bili zbori študentov volivcev uspešni.

Po petih letih so se ljubljanski študentje spet enkrat udeležili velike zvezne mladinske delovne akcije s svojimi brigadami. Kaj sodiš o študentskem sodelovanju pri gradnji avto ceste?

Letošnja zvezna delovna akcija in sodelovanje študentov na njej sta bila za ZŠJ nekaj posebnega in nekaj novega. Akcija je bila razglašena razmeroma pozno, zato se je pojavilo tudi razmeroma veliko organizacijskih težav.

Zveza študentov se je znašla v nekoliko nerodnem položaju. Po tolikih letih »mirovanja« namreč nismo mogli natančno vnaprej presoditi, kakšen bo med študenti odziv na akcijo. Ker je bilo prijavljanje za sodelovanje v akciji popolnoma prostovoljno, smo se v začetku bali, da ne bo dovolj odziva. Kmalu pa smo lahko opazili, da so študentje močno pripravljeni, udeležiti se akcije. Odziv je bil dober tako med starejšimi letniki kakor tudi med nižjimi, ki smo jih predvsem zajeli v našo akcijo.

Študentje so zelo toplo pozdravili novi koncept delovne akcije — namreč poudarek na notranjem življenju brigad. To življenje bi bilo morda še boljše, če bi lahko študentje dali več brigad, tako da bi imela vsaka fakulteta ali pa vsak močnejši oddelek svojo brigado. Toda kljub temu sta tudi tako heterogeni brigadi, kakršni sta bili naši julijski, uspeli, saj je vsak udeleženec vnesel v njuno notranje življenje nekaj novega. Tako letošnja delovna akcija — to lahko trdimo z vso pravico — ni razočarala nobenega udeleženca, seveda pa tudi nas ne.

Delo ZŠJ je zelo raznovrstno in obširno, zato priznavamo, da ga je težko orisati kompleksno. Gotovo pa je preteklo delo posredovalo precej izkušenj, ki jih bo organizacija lahko koristno izrabila pri bodočem delu. Kakšno je tvoje mnenje o tem?

Ostale akcije Zveze študentov niso bile toliko navezane na aktualne vsakodnevne dogodke in so bile pravzaprav nadaljevanje dela še iz prejšnjih let. Takšno je na primer sodelovanje študentov pri univerzitetni reformi, o katerem sem govoril že prej. Lahko trdim, da so tudi tu študentje skušali dati pomemben prispevek splošnim naporom. Posebej bi moral še omeniti uspehe študentov in njihove organizacije pri kulturnem udejstvovanju, pri športu in telesni vzgoji itd., itd. Vendar mislim, da bo bolje, če bomo o tem spregovorili kdaj drugje.

Rad bi poudaril, da pomenijo vse te akcije oziroma njihovi rezultati za našo organizacijo velik uspeh. Prehodno obdobje nam je prineslo mnogo novih izkušenj — dobrih in slabih — na podlagi katerih bomo nujno morali snovati svoje bodoče delo.

Mislim, da je ta hiter tempo političnega dela skupaj z reformo univerzitetnega študija močno poživil in razburkal življenje na univerzi. Žal pa nismo imeli vedno moči, da bi vse pobude realizirali in da bi vse težnje, ki so se pojavljale, usmerili v še uspešnejše delo.

POROČILO O RAZGOVORIH

PREDSTAVNIKI ZVEZE ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE SO IMELI V ČASU IV. MEDNARODNEGA ŠTUDENTSKEGA SREČANJA OD 30. VII. DO 6. VIII. VEČ RAZGOVOROV Z URADNIMA DELEGACIJAMA TUNIZIJSKIH IN TRŽAŠKIH ŠTUDENTOV.

Z DELEGACIJO TUNIZIJSKIH ŠTUDENTOV — PREDSTAVNIKI UNION GENERALE DES ETUDIANTES TUNISIENS — SO SKLENILI SPORAZUM O MEDSEBOJNEM SODELOVANJU. SPORAZUM OBSEGA ZAMENJAVO PUBLIKACIJ IN INFORMACIJ O ŽIVLJENJU IN DELU ŠTUDENTOV OBEH DRŽAV, ZAMENJAVO 15—20-ČLANSKE KULTURNE SKUPINE IN OBISK NAŠE URADNE DELEGACIJE V TUNISU. OBE DELEGACIJI STA SE SPORAZUMELI TUDI O TEM, DA BOSTA OBOJESTRANSKO SODELOVALI PO SVOJIH URADNIH PREDSTAVNIKIH NA POSAMEZNIH POMEMBNEJŠIH MANIFESTACIJAH OBEH ORGANIZACIJ.

Avtonomija univerz

Da bi lahko univerza v redu upravljala svoje pedagoške in znanstvene naloge, mora vrsta zakonov in predpisov urediti sistem njenega upravljanja in najti najboljšo obliko uresničevanja univerzitetne avtonomije. V različnih deželah in v različnih dobah lahko naletimo na zelo različne sisteme upravljanja univerze in izražanja njene avtonomije. Prav tako pa imamo tudi opravka z najrazličnejšimi pojmovanji bistva in pomena univerzitetne avtonomije.

Iz načelnih postavk o delu univerze izhaja, da je družba neverjetno zainteresirana za delo univerze. Ne le za gospodarski, ampak tudi za splošni razvoj modernih dežel je izredno pomembno čim večje število strokovnjakov in njihova čim boljša strokovna ter družbeno politična usposobljenost. Zato se nujno pojavlja problem, kako zagotoviti potrebni vpliv skupnosti na univerzo in njeno delo.

Če pa gledamo na problem univerze in njenega dela z druge strani, pa moramo ugotoviti, da je njena osnovna naloga v razvijanju znanstvenega dela, spoznavanje stvarnosti oziroma določanje objektivne resnice. V tem ne sme biti znanstvenik od nikogar moten in mora imeti maksimalno svobodo. Vendar smo lahko prepričani, da družba tudi glede znanstveno ustvarjalnega dela lahko od znanstvenika zahteva — in to tudi v resnici zahteva — da se ukvarja bolj s tistimi vprašanji, ki so zanjo trenutno življenjskega pomena. Vendar tudi te zahteve ne smejo ovirati znanstvenikovega svobodnega raziskovalnega dela, tudi takrat ne, če se le-ta ne ukvarja trenutno z vprašanji, pred katerimi stoji družba.

Očitno je torej, da je vprašanje upravljanja univerze in univerzitetne avtonomije zelo zapleteno. Rešujejo ga razni zakoni, predpisi, ki jih v imenu celotne družbe preko države sprejemajo posamezne politične stranke oziroma posamezni družbeni razredi. S tem je dana tudi možnost določenega vpliva posameznih družbenih in političnih skupin na oblikovanje upravljanja univerze.

Vse večji pomen, ki ga imajo take pedagoško-znanstvene ustanove, kot so univerze, za določeno družbo, zahteva, da skuša ta družba dobiti čim večji vpliv na delo univerze. Zahtevani uspehi njenega znanstvenega dela pa zahtevajo, da pušča družba delu univerze čim več svobode. Tako se razvija določena medsebojna borba med težnjami po krepitvi vloge države in med težnjami samih univerzitetnih delavcev po ohranitvi svobode. Ta borba oziroma ta problem je skupen vsem modernim deželam in vsem njihovim univerzam, za njegovo reševanje pa se iščejo najrazličnejše poti in možnosti.

Avtonomija univerze je družbeno pogojena. Zato lahko o njej razpravljamo edinole, če upoštevamo tudi vse konkretne družbene pogoje. Poleg tega pa ne smemo spregledati, da se pojem avtonomije univerze v različnih deželah zelo različno razlaga.

Avtonomija univerze v Južni Ameriki pomeni pravzaprav tisti branik, s katerim se univerza brani pred grobim vmešavanjem režima v zadeve univerze. V mnogih deželah je povsem upravičena težnja po čim večji osamosvojitvi univerze, ker se skušajo nekompetentni državni uradniki vmešavati v njene tudi najmanjše zadeve.

Pri mnogih narodih, ki so po dolgih letih in stoletjih kolonialnega zatiranja dosegli nacionalno neodvisnost, se avtonomija univerze obravnava spet na drugačen način.

Obstoje pa tudi še drugi motivi borbe za avtonomijo univerze, ki avtonomijo pravzaprav samo diskreditirajo. Na univerzi se na primer ustvari skupina ljudi, ki skuša pod parolo borbe za avtonomijo obvarovati svoje okostenele interese, in se postavlja po robu vsemu novemu, naprednemu.

Univerza v stari Jugoslaviji je bila po zakonu popolnoma samostojna ustanova in njeni delavci niso bili za svoje delo odgovorni prav nikomur. Toda na univerzi sami se je odvijal boj med naprednimi silami in reakcionarnimi silami, ki so prejemale polno podporo državne uprave. Tako so tudi tu mogle razne reakcionarne politične stranke, ki so bile na oblasti, vplivati na delo univerze. In to jim je tudi uspevalo, saj so bile ponekod cele fakultete pod izključnim vplivom klerikalne in drugih desničarskih političnih skupin.

Avtonomija univerze danes pri nas pomeni, da je univerza svobodna ustanova, svobodna v svojem delu in zavarovana pred vsakodnevnim vmešavanjem državne administracije — toda obenem je tudi družbena ustanova, del družbene celote in v skladu s tem odgovorna za svoje delo vsej družbi. Pri nas sta se pojavljali dve nevarni skrajnosti: možnost močno poudarjenega vmešavanja državnih organov v delo univerze in, z druge strani, težnja — njeni nosilci so bili večinoma ljudje z univerze same — za samovladanje univerze, za potenciranjem njene avtonomnosti. Ti dve ekstremni težnji nista povzročali le stalnih konfliktov, ampak sta bili tudi precejšnja prepreka za opravljanje nalog, ki se postavljajo pred univerzo.

V prvem času po vojni smo lahko poleg naglega in velikega razvoja univerze opazili tudi zelo močan vpliv državnega aparata na delo univerze in na pogoje tega dela. Bilo je več izrazito dogmatskih ocenjevanj posameznih znanstvenih prizadevanj univerze, posebno na področju družbenih ved, kar je posredno ali pa neposredno močno vplivalo na znanstveno delo univerze.

Spoznali smo lahko, da je, tudi v pogojih popolnoma spremenjenega odnosa državnih organov do družbe in do univerze ter njenega dela lahko v ocenah, na podlagi katerih državni organi določajo pogoje za delo univerze, precej subjektivnih elementov. Zato je bilo treba poiskati še boljši način afirmacije univerzitetne avtonomije, način, ki bi najbolje služil razvoju znanosti, razvoju univerzitetnega pouka, razvoju posameznika, v celoti pa interesom družbenega razvoja. Pri iskanju novih metod za upravljanje univerze in za ustvarjanje pogojev za popolno uresničenje univerzitetne avtonomije, se je bilo treba ozirati tako na tradicije v delu naših univerz kakor tudi na principe, po katerih delujejo različne univerze v tujini. Glede na to in glede na splošni družbeni razvoj v naši državi se je porodil sklep, da je v sedanjih družbenih pogojih najboljša oblika za upravljanje univerze oblika družbenega upravljanja, s čimer se bo v največji meri realizirala svoboda pedagoškega in znanstvenega dela ter avtonomija univerze. To je nek poseben aspekt družbenega upravljanja univerze, ki ga pa večinoma premalo upoštevamo.

Princip razvijanja socialistične direktne demokracije, v kateri vedno bolj raste vloga in aktivnost delovnih ljudi in se veča iniciativa posameznika, je bil prenešen tudi na področje prosvete in znanstvenega dela. Seveda je tu moralo družbeno upravljanje dobiti neke nove, specifične oblike.

Z družbenim upravljanjem univerze je prišlo do velikega in pomembnega povezovanja znanstvenega in pedagoškega kadra univerze z ljudmi, ki ne delajo neposredno na univerzi. Ta povezava omogoča mnogo lažje reševanje tako zapletenih problemov kot so študijski načrti, programi in reforma univerzitetnega študija sploh.

Univerza bo postala z dosledno izvedenim družbenim upravljanjem neposredno družbena ustanova, ne le po svoji funkciji in vlogi, ampak tudi po svojem družbenem položaju, po načinu upravljanja in delovanja in po neposredni trajni povezanosti z družbo.

Gotovo je, da v nobenem družbenem sistemu ni take avtonomije univerze, da bi ta predstavljala popolno izolacijo univerze od družbe in njenih potreb in da bi bila univerza popolnoma rešena vsake odgovornosti do skupnosti. To bi bilo le škodljivo. Zato moramo tudi takrat, ko pravimo, da družbeno upravljanje omogoča univerzi popolno uresničitev svobode znanstvenega in pedagoškega dela, imeti pred očmi marksistično definicijo svobode in svobodnega delovanja. O svobodi delovanja univerze lahko torej govorimo šele takrat, ko univerza sama dojame splošne družbene težnje in zahteve ter prične svoje delovanje usmerjati v skladu z njimi.

tribuna

8. DECEMBRA 1951 JE IZŠLA PRVA ŠTEVILKA NAŠEGA GLASILA KOT NASLEDNIK »ŠTUDENTSKEGA LISTA«, DA JE IZHAJAL OD 20. MARCA 1949, UREJEVALI SO GA FRANCI AMBROŽIČ, DARO BRATOŠ, RUDI MAHKOTA, MILOŠ KOBE, MILAN STARIN IN MILOŠ MIKELN, KI JE TUDI UREDNIK PRVEGA LETNIKA »TRIBUNE« PRVI LETNIK OBSEGA 9 ŠTEVILK. — — ZADNJO UREDI STANE SAKSIDA — KI IZHAJAJO ŠTIRINAJSTDNEVNO NASLEDNJI LETNIK UREJUJE BORIS MIKOŠ, IMA 6 ŠTEVILKE. LETA 1953 PREVZAME S 16 ŠTEVILKO UREDNIŠTVO PRIMOŽ KOZAK. IZIDE 18 ŠTEVILK. OD ČETRTEGA LETNIKA DALJE IZHAJA ČASOPIS V 20. ŠTEVILKAH NA LETO BOGDAN PLEŠA UREJUJE LIST OD 17. ŠTEVILKE IV LETNIKA DO 16. ŠTEVILKE V LETNIKA KO GA ZAMENJA SEDANJI UREDNIK JANKO POPOVIČ